

УСТАЊОВА АДУКАЦЫІ
«БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ ПЕДАГАГІЧНЫ ЁІПВЕРСІТЭТ
ІМЯ МАКСІМА ТАНКА»

КОМП'ЮТЭРНА
СІСТЭМА

2024 г.

Рэгістрацыйны № УДЗІ-1-64/2024 /вуч.

БЕЛАРУСКАЯ ДЗІЦЯЧАЯ ЛІТАРАТУРА

Вучэбная праграма ўстановай вышэйшай адукацыі
па вучэбнай дысцыпліне для спецыяльнасці
6-05-0113-02 Філалагічная адукацыя
(Беларуская мова і літаратура);
6-05-0113-02 Філалагічная адукацыя
(Беларуская мова і літаратура, замежная мова
(з указаннем мовы))

2024 г.

Скапіравана са сайта саапшч

Вучэбная праграма складзена на аснове Адукацыйнага стандарту агульнай вышэйшай адукацыі АСВА 6-05-0113-02-2023 (02.08.2023, №225), вучэбных планаў спецыяльнасці 6-05-0113-02 Філалагічная адукацыя (Беларуская мова і літаратура (23.02.2023, №048 – 2023/у); Беларуская мова і літаратура. Замежная мова (англійская) (23.02.2023, №050 – 2023/у); Беларуская мова і літаратура. Замежная мова (кітайская) (23.02.2023, №049 – 2023/у))

СКЛАДАЛЬНІКІ:

Л.П.Леська, дацэнт кафедры беларускай і замежнай літаратуры ўстановы адукацыі «Беларускі дзяржаўны педагагічны ўніверсітэт імя Максіма Танка», кандыдат філалагічных навук;

С.А.Сычова, выкладчык кафедры беларускай і замежнай літаратуры ўстановы адукацыі «Беларускі дзяржаўны педагагічны ўніверсітэт імя Максіма Танка»

РЭЦЭНЗЕНТЫ:

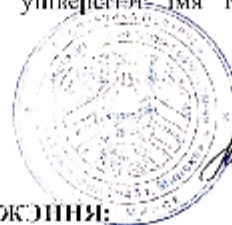
В.М.Губская, загадчык кафедры беларускай і рускай моў ўстановы адукацыі «Беларускі дзяржаўны эканамічны ўніверсітэт», кандыдат філалагічных навук, дацэнт;

Т.Я.Старасценка, дацэнт кафедры мовазнаўства і лінгвадыдактыкі ўстановы адукацыі «Беларускі дзяржаўны педагагічны ўніверсітэт імя Максіма Танка», кандыдат філалагічных навук, дацэнт

УЗГОДНЕНА:

Дырэктар

ДУА «Гімназія № 43 г. Мінска»

M. F. Kanalevskaya

М.Ф.Каналеўская

РЭКАМЕНДАВАНА ДА ЗАЦВЯРДЖЭННЯ:

Кафедрай беларускай і замежнай літаратуры ўстановы адукацыі «Беларускі дзяржаўны педагагічны ўніверсітэт імя Максіма Танка» (праатакол № 8 ад 25.03.2024 г.)

Загадчык кафедры

I. M. Mishanchuk

І.М.Мішчанчук

Навукова-метадычным саветам установы адукацыі «Беларускі дзяржаўны педагагічны ўніверсітэт імя Максіма Танка» (праатакол № 6 ад 16.04.2024 г.)

Афармленне вучэбнай праграмы і суправаджаючых яе матэрыялаў дзясючым патрабаванням Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь аднаўдае

Метадыст вучэбна-метадычнага аддзела БДПУ

Y. V. Tsikhanava

Я.В.Ціханова

Дырэктар бібліятэкі

N. P. Sytkovskaya

Н.П.Сяткоўская

Скапіравана ў сацыяльнай сетцы

ТЛУМАЧАЛЬНАЯ ЗАПІСКА

Вучэбная праграма па вучэбнай дысцыпліне «Беларуская дзіцячая літаратура» прызначана для студэнтаў установы вышэйшай адукацыі «Беларускі дзяржаўны педагагічны ўніверсітэт імя Максіма Танка», якія навучаюцца па спецыяльнасці 6-05-0113-02 Філалагічная адукацыя (Беларуская мова і літаратура; Беларуская мова і літаратура. Замежная мова (з указаннем мовы)), з'яўляецца дысцыплінай модуля «Асновы літаратурнай адукацыі» і ўваходзіць у сістэму літаратуразнаўчай падрыхтоўкі студэнтаў 2 курса ў другім семестры філалагічнага факультэта.

На сучасным этапе літаратура для дзяцей і юнацтва плённа развіваецца, выпрацоўваюцца новыя крытэрыі ацэнкі твораў, што і знайшло адлюстраванне ў змесце прапанаванай праграмы.

Мэты вучэбнай дысцыпліны: пазнаёміць студэнтаў са шляхамі развіцця беларускай дзіцячай літаратуры ад вытокаў да сённяшняга часу, прааналізаваць асаблівасці творчасці пісьменнікаў для дзяцей, змест іх твораў, паказаць іх ролю ў літаратурным працэсе.

Задачы вучэбнай дысцыпліны:

- даць студэнтам рознабаковыя веды па прадмеце;
- прасачыць гісторыю ўзнікнення і існавання жанравых форм;
- выпрацаваць навыкі аналізу мастацкага твора, уменне ацэньваць ідэйна-эстэтычныя вартасці мастацкіх з'яў, вызначаць пазнавальны і выхаваўчы патэнцыял твора;
- садзейнічаць выхаванню добрага эстэтычнага густу, развіццю самастойнага творчага мыслення;
- фарміраваць і развіваць сацыяльна-асобныя кампетэнцыі студэнтаў, заснаваныя на ведах па прадмеце, эмацыянальна-каштоўнасным і творчым вопыце, што забяспечвае вырашэнне і выкананне грамадзянскіх, прафесіянальных задач і функцый.

Вучэбная дысцыпліна «Беларуская дзіцячая літаратура» прадугледжвае дэталёвы разгляд твораў для дзяцей і шырокае выкарыстанне магчымасцей літаратуры ў працэсе прафесіянальнай падрыхтоўкі студэнтаў. Яна складаецца з аглядавых і манаграфічных тэм, у аглядавых тэмах больш увагі надаецца пісьменнікам, творчасць якіх не вывучаецца манаграфічна.

Практычныя заняткі павінны насіць актыўны, творчы характар, развіваць самастойнасць мыслення студэнтаў. Заняткі можна праводзіць у форме гутаркі, абмеркавання падрыхтаваных студэнтамі паведамленняў, рэцэнзій, напісаных імі на зборнікі твораў для дзяцей.

Некаторыя тэмы рэкамендуюцца для самастойнага вывучэння, прычым выкладчык арыентуе студэнтаў на навуковы пошук адпаведнай літаратуры, дакладна акрэслівае мэты і задачы даследчай працы.

Месца вучэбнай дысцыпліны ў сістэме падрыхтоўкі спецыяліста, сувязі з іншымі вучэбнымі дысцыплінамі. Дысцыпліна «Беларуская дзіцячая літаратура» для спецыяльнасці 6-05-0113-02 Філалагічная адукацыя

(Беларуская мова і літаратура; Беларуская мова і літаратура. Замежная мова (з указаннем мовы)) уваходзіць у кампанент дысцыплін установы вышэйшай адукацыі. Вучэбная дысцыпліна «Беларуская дзіцячая літаратура» грунтуецца на прынцыпах каардынацыі па лініі міжпрадметных сувязей з вучэбнымі дысцыплінамі «Вусная народная творчасць», «Уводзіны ў літаратуразнаўства», якія ўваходзяць у кампанент установы вышэйшай адукацыі для спецыяльнасці 6-05-0113-02 Філалагічная адукацыя (Беларуская мова і літаратура; Беларуская мова і літаратура. Замежная мова (з указаннем мовы)).

Патрабаванні да засваення вучэбнай дысцыпліны. Вывучэнне вучэбнай дысцыпліны «Беларуская дзіцячая літаратура» павінна забяспечыць фарміраванне ў студэнтаў спецыяльнасці 6-05-0113-02 Філалагічная адукацыя (Беларуская мова і літаратура) спецыялізаванай кампетэнцыі СК-3: Характарызаваць асноўныя тэндэнцыі развіцця дзіцячай літаратуры, абапіраючыся на знакавыя літаратурныя творы для дзяцей; у студэнтаў спецыяльнасці 6-05-0113-02 Філалагічная адукацыя. Беларуская мова і літаратура. Замежная мова (з указаннем мовы)) – спецыялізаванай кампетэнцыі СК-2: Характарызаваць асноўныя тэндэнцыі развіцця дзіцячай літаратуры, абапіраючыся на знакавыя літаратурныя творы для дзяцей.

У выніку вывучэння вучэбнай дысцыпліны студэнт павінен **ведаць**:

- шляхі і галоўныя этапы развіцця нацыянальнай літаратуры для дзяцей ад вытокаў і да нашых дзён;
- асноўныя этапы жыццёвага і творчага шляху дзіцячых пісьменнікаў;
- узаемасувязь светапогляду і творчасці пісьменніка, асаблівасці яго стылю ці творчай манеры;
- канкрэтна-гістарычнае, нацыянальнае і агульначалавечае значэнне мастацкіх твораў;
- галоўныя ідэйна-эстэтычныя праблемы вывучаемых твораў, асаблівасці іх кампазіцыі і вобразна-выяўленчых сродкаў;
- герояў твораў, адметныя рысы характару, месца ў сістэме вобразаў;
- заканамернасці існавання і развіцця літаратурных жанраў;
- літаратуразнаўчыя крыніцы па тэмах дысцыпліны.

У выніку вывучэння вучэбнай дысцыпліны студэнт павінен **умець**:

- аналізаваць літаратурны твор, раскрываючы асаблівасці яго зместу і формы;
- выяўляць падобнае і адрознае ў літаратурах для дзяцей розных часоў і народаў;
- вызначаць месца твора ў мастацкай сістэме пісьменніка і ў літаратуры свайго часу;
- ацэньваць ідэйна-эстэтычныя вартасці мастацкіх з’яў;
- складаць тэсты, віктарыны, красворды па літаратурных творах, фактах жыццёвага і творчага шляху аўтара;
- працаваць з навукова-крытычнай і даведачнай літаратурай па дысцыпліне для паглыблення ўласных ведаў, больш шырокага разумення

эстэтычнай і грамадскай каштоўнасці твораў ці ў цэлым творчасці пісьменніка, а таксама для развіцця ўмення самастойнай навукова-даследчай працы.

У выніку вывучэння вучэбнай дысцыпліны студэнт павінен **валодаць**:

- метадалогіяй літаратуразнаўчага аналізу;
- навыкамі свабоднага карыстання адпаведным літаратуразнаўчым апаратам пры рашэнні канкрэтных задач;
- навыкамі выразнага чытання твораў.

Прапанаваная канцэпцыя вучэбнай дысцыпліны прадугледжвае фарміраванне ў студэнтаў усёй сукупнасці ведаў, уменняў і навыкаў па дзіцячай літаратуры ў адпаведнасці з адукацыйнымі стандартамі, а таксама ў пэўнай ступені фарміраванне светапогляду студэнтаў, развіццё творчага мыслення і эстэтычнага густу.

У рамках адукацыйнага працэсу па вучэбнай дысцыпліне «Беларуская дзіцячая літаратура» студэнт павінен набыць не толькі тэарэтычныя і практычныя веды, уменні і навыкі па спецыяльнасці, але і развіць свой каштоўнасна-асобасны, духоўны патэнцыял, сфарміраваць якасці патрыёта і грамадзяніна, гатовага да актыўнага ўдзелу ў эканамічным, вытворчым, сацыяльна-культурным і грамадскім жыцці краіны.

Па кожнай вучэбнай тэме ў адпаведнасці з яе мэтамі і задачамі па фарміраванні і развіцці ў студэнтаў канкрэтных кампетэнцый выкладчык (кафедра) праектуе і рэалізуе канкрэтныя педагагічныя тэхналогіі.

Асноўнымі адукацыйнымі тэхналогіямі з'яўляюцца: праблемнае навучанне (праблемнае выкладанне, пошукавы метады); камунікатыўныя тэхналогіі, заснаваныя на актыўных формах і метадах навучання (дыскусія, круглы стол, прэзентацыя, работа ў групах); асобна арыентаваная тэхналогія.

Арганізацыя самастойнай работы студэнтаў. Пры вывучэнні вучэбнай дысцыпліны «Беларуская дзіцячая літаратура» выкарыстоўваюцца такія формы самастойнай работы, як выкананне індывідуальных заданняў на практычных занятках, выкананне індывідуальных заданняў пазааўдыторна (самастойная работа студэнтаў), напісанне рэфератаў, падрыхтоўка дакладаў, афармленне часопісаў, складанне анталогій і інш.

Агульная колькасць гадзін, колькасць аўдыторных гадзін, форма атрымання вышэйшай адукацыі, размеркаванне аўдыторных гадзін, форма прамежкавай атэстацыі. Вывучэнне вучэбнай дысцыпліны «Беларуская дзіцячая літаратура» на 2 курсе ў 3-м семестры разлічана на 108 гадзін, з іх 48 аўдыторных: 24 гадзіны лекцыйных і 24 гадзіны практычных заняткаў, 60 гадзін адведзена на самастойную работу. Форма адукацыі – дзённая. Форма прамежкавай атэстацыі – залік (III семестр).

Семестр	Усяго	Лекцыйныя	Практычныя	Самастойная работа студэнтаў	Форма прамежкавай атэстацыі
III	108	24	24	60	Залік

ЗМЕСТ ВУЧЭБНАГА МАТЭРЫЯЛУ

Тэма 1. Уводзіны. Вытокі дзіцячай літаратуры

Паняцце аб дзіцячай літаратуры і дзіцячым чытанні. Спецыфіка літаратуры для юнага чытача. Роля мастацкага афармлення кніг для дзяцей адпаведнага ўзросту.

Пытанні тэорыі дзіцячай літаратуры. Пераасэнсаванне некаторых тэрэтычных праблем ва ўмовах сучаснага жыцця.

Перыядызацыя дзіцячай літаратуры.

Беларускія пісьменнікі XIX – пачатку XX ст. пра выхаванне падростаючага пакалення. Ф. Багушэвіч пра неабходнасць стварэння кніжак для дзяцей на роднай мове. Артыкулы Цёткі, Якуба Коласа пра выхаванне ў юнага пакалення любові да роднага слова.

Тэрэтычныя артыкулы і выказванні пра дзіцячую літаратуру пісьменнікаў – Якуба Коласа («Шануйце і любіце сваю родную мову», урыўкі з «Методыкі роднай мовы»), Янкі Маўра («Дзіцячы пісьменнік і дзіцячы чытач», «Хоць малыя, але чалавекі!»), Алеся Якімовіча («Праблемы сучаснай дзіцячай літаратуры», «Размова пра дзіцячую літаратуру», «Галоўная праблема – якасць»), Васіля Віткі («Выхаванне словам», «Часцей глядзіце на зоры»).

Карней Чукоўскі пра спецыфіку мастацкай літаратуры для юнага чытача («Запаведзі для дзіцячых паэтаў»).

Эстэтычная, пазнавальная, выхаваўчая функцыі дзіцячай літаратуры, яе роля ў агульным працэсе навучання.

Агляд вучэбнай і крытычнай літаратуры па дысцыпліне.

Вусная народная творчасць як першааснова дзіцячай літаратуры.

Узнікненне беларускага кнігадрукавання, распаўсюджванне кніг вучэбнага прызначэння (Францыска Скарыны «Псалтыр» (1517) – «Детям малым початок всякое доброе науки...», Сымона Буднага «Катэхізіс» (1562) – кніга для дарослых і падручнік для дзетак; Лаурэнція Зізанія «Наука ку читаню и розуменю писма словенского» (1596).

Асветніцкая дзейнасць Вінцэнта Дуніна-Марцінкевіча (1808–1884).

Паўлюк Багрым (1813 – каля 1890). Гістарычныя факты і легенды пра лёс паэта. Тэма абяздоленага дзяцінства ў вершы «Зайграй, зайграй, хлопча малы...». Фальклорныя матывы ў вершы, нацыянальны каларыт, паэтычнае характва.

Францішак Багушэвіч (1840–1900). Старонкі жыцця паэта паводле кніг У. Содаля «Свіранскія крэскі» (1995), В. Хомчанкі «Пры апазнанні – затрымаць» (1983). Паэт і дзеці (артыкулы У. Содаля і М. Маляўкі).

Сувязь з фальклорам – адна з характэрных асаблівасцей творчасці Ф. Багушэвіча. Выкарыстанне народных вобразаў і матываў, нападненне іх сацыяльным зместам у вершы «Калыханка». Твор у прачытанні Максіма Гарэцкага.

Янка Лучына (1851–1897). Думка пра «сонца навукі» для дзяцей, выказаная ў вершы «Роднай старонцы».

Адам Гурыновіч (1869–1894). Пейзажныя вершы ў спадчыне паэта («Бор», «Вясна») і дыдактычныя («Каток», «Рыбак»).

Значэнне твораў П. Багрыма, Ф. Багушэвіча, Я. Лучыны, А. Гурыновіча ў развіцці дзіцячай літаратуры.

Тэма 2. Дзіцячая літаратура пачатку XX стагоддзя

Беларускае нацыянальнае адраджэнне. Адкрыццё нацыянальных школ, легалізацыя беларускага друку (выхад газет «Наша доля», «Наша ніва»). Дзейнасць

выдавецкай суполкі «Загляне сонца і ў наша аконца» (Пецярбург, 1906–1914). Прыход у літаратуру Цёткі, Янкі Купалы, Якуба Коласа, Максіма Багдановіча.

«Беларускі лемантар» (1906) – першая кніга для навучання дзяцей роднай мове. Пытанне аб аўтарстве.

Цётка (1876–1916). Асветніцкая дзейнасць пісьменніцы, яе роля ў станаўленні літаратуры для дзяцей.

«Першае чытанне для дзетак беларусаў» (1906). Тэма жыцця беларускай вёскі як асноўная тэма твораў чытанкі («Нядзеля», «Наша гаспадарка», «Мая вёска»). Паэтызацыя прыроды ў вершах «Лес», «Мой сад». Фальклорныя творы ў кнізе (казкі, прыказкі, загадкі, прыпеўкі).

Маральна-этычная праблематыка апавяданняў з кнігі «Гасцінец для малых дзяцей» (1906).

Дзіцячы свет у паэзіі Цёткі (вершы «Сыночк маленькі», «Сірацінка»). Гуманістычны змест апавядання «Міхаська». Выкарыстанне Цёткай фальклорнага матыву аб нешчаслівай сірочай долі.

Удзел Цёткі ў выданні першага беларускага часопіса для моладзі «Лучынка» (1914). Цётка як пачынальніца навуковай белетрыстыкі для дзяцей (артыкулы на старонках часопіса «Гутаркі аб птушках»: «Жаваранак», «Пералётныя птушкі» і інш.).

«Другое чытанне для дзяцей беларусаў» (1909) Якуба Коласа. Кампазіцыя кнігі. Ідэйна-тэматычнае і жанравае багацце твораў чытанкі, іх гуманістычны змест: паэтызацыя прыроды («Вясна», «Лета», «Зіма», «Восень»), апісанне вясковага побыту («Вясковая дарога», «Палеская вёска»). Вобразы дзяцей («Школа», «Прылёт птушак», «Ластаўкі»). Філасофскі сэнс алегарычнага апавядання «Дуб і чароціна». Праблематыка казак («Мужык і пан», «Воўк-дурань», «Леў і воўк», «Цяжкая доля», «Зайчыкі», «Песня птушкі»). Уплыў кніг «Роднае слова», «Дзіцячы свет» К. Ушынскага.

Адукацыйнае і выхаваўчае значэнне чытанак Цёткі, Якуба Коласа, іх роля ў пашырэнні асветы на Беларусі ў пачатку ХХ стагоддзя, у станаўленні і развіцці беларускай нацыянальнай культуры, дзіцячай літаратуры.

Кандрат Лейка (1860–1921). Арніталагічны цыкл вершаў «Сарока», «Бусел», «Журавель», «Птушкі» і інш. Фальклорная першааснова твораў.

К. Лейка – пачынальнік нацыянальнай драматургіі для дзяцей. Казачны сюжэт п'есы «Снатворны мак» (1912). Адухоўленыя вобразы кветак (Мак, Званочак, Ружа, Разяда). Асуджэнне сквапнасці, хітрасці і здрадніцтва (Матыль, Скакунец, Аса). Павучальны змест твора. Выяўленне гуманістычных ідэалаў аўтара.

Францішак Аляхновіч (1883–1944). П'еса-казка «У лясным гушчары» (1917). Дабро перамагае зло як асноўны матывы твора.

Карусь Каганец (1868 – 1918). Песенна-лірычныя творы для дзяцей («Салавейка», «Жаварончкі малы», «Сонейка прыгрэла», «Песня зіме»). Ідэйны змест апрацаваных пісьменнікам народных казак «Журавель і чапля», «Ваўчок», паданняў «Адкуль зязюля ўзялася», «Скрышач і ваўкі».

Вацлаў Ластоўскі (1883–1938). Увага пісьменніка да пытанняў школьнага навучання. Агляд кніг «Родныя зярняты» (1915), «Незабудка» – першая пасля лемантара чытанка (1918), «Сейбіт» – другая пасля лемантара чытанка (1918). Фальклорныя матывы ў творах В. Ластоўскага («Варона і рак», «Пра зязюлю», «Бяздоннае багацце», «Зайчык», «Краскі»).

Максім Багдановіч (1891–1917). Паэтызацыя прыроды ў вершах («Па-над белым пухам вішняў...», «Зімой», «Завіруха», «Зімовая дарога» і інш.). Глыбокі

псіхалагізм у апавяданнях М. Багдановіча. Зварот М. Багдановіча да фальклорных матываў. Ідэйны змест казкі «Мушка-зелянушка і камарык – насаты тварык» (1915). Далучэнне дзяцей да асноў народнай маралі. Майстэрства М. Багдановіча як паэта-казачніка. Агляд кнігі А. Марціновіча «Свяці, зорка, свяці: дзецям пра Максіма Багдановіча» (2011).

Тэма 3. Дзіцячая літаратура ў 20-я гады ХХ стагоддзя

Задачы літаратуры для юнага чытача: асваенне новых тэм, пашырэнне сувязі з жыццём, жанравае ўзбагачэнне.

Перыядычны друк для дзяцей. Дзейнасць часопісаў «Зоркі» (1921–1922), «Беларускі піянер» (1924–1929), газеты «Піянер Беларусі» (з 1929).

Дыскусія аб развіцці казачнага жанру ў літаратуры для падростаючага пакалення. Іранічны змест казкі У. Жылкі «Курка Рабка». Выхад у свет казак Якуба Коласа, Змітрака Бядулі, У. Дубоўкі, С. Шушкевіча.

Жыццесцвярджальны, мажорны, рамантычна-ўзнёслы пафас паэзіі (вершы Янкі Купалы, Якуба Коласа, А. Александровіча, А. Якімовіча і інш.).

Ідэйна-тэматычныя набыткі прозы для юнага чытача. Праблематыка зборнікаў апавяданняў «Першыя крокі», «Крок за крокам» (1925) Якуба Коласа, «Гул бубна» (1925) А. Якімовіча. Вобразы дзяцей у апавяданнях М. Зарэцкага, М. Гарэцкага. Апавяданні Янкі Маўра 1920-х гадоў, іх роля ў пашырэнні тэматычных абсягаў дзіцячай літаратуры.

Першыя юнацкія аповесці «Свінапас» (1923–1924) Міхася Чарота, «Два» (1925) А. Вольнага. Спраба стварэння прыгодніцкага рамана – «Ваўчаняты» (1925) А. Александровіча, А. Вольнага, А. Дудара. Адлюстраванне ў творах змагання юных герояў за свабоду свайго народа, за вызваленне роднага краю ад акупантаў.

Драматычныя творы для дзяцей. П’есы М. Чарота «Пастушкі» (1921), С. Новіка-Пеюна «Цудоўная ноч» (1927), «Ёлка Дзеда Мароза» (1927).

Алесь Гарун (1887–1920). Шматграннасць таленту. Паэтызацыя прыроды, выяўленне пашаны да роднай мовы ў вершаваным зборніку «Матчын дар» (1918).

Услаўленне справядлівасці, міласэрнасці, дабрыні ў п’есе «Хлопчык у лесе» і інш. (зб. «Жывыя казкі для дзіцячага тэатру», 1920).

Перыядычны друк у Заходняй Беларусі. Дзейнасць часопіса «Заранка» (1927 – 1931, рэдактар Зоська Верас). Папулярызацыя роднага слова на старонках часопіса (творы А. Гаруна, К. Буйло, Я. Коласа, М. Машары і інш.). Пospехі і выдаткі ў літаратуры 1920-х гадоў.

Тэма 4. Дзіцячая літаратура ў 30-я гады ХХ стагоддзя

Далейшае развіццё дзіцячай літаратуры ў жанравых і тэматычных адносінах. Роля перыядычных выданняў у папулярызацыі мастацкага слова. Беларуская літаратура на старонках заходнебеларускіх часопісаў «Пралеска» (1934 – 1935), «Снапок» (1937), «Беларускі летапіс» (1933 – 1939).

Пошукі пісьменнікаў у стварэнні вобраза юнага героя сучаснасці (аповесці «Перамога», 1930, «Незвычайны мядзведзь», 1935, Алесь Якімовіча, «Пастка», 1935, Сымона Баранавых). Пэўная зададзенасць сюжэтаў, схематызм і спрошчанасць характараў. Свет прыроды і дзяцінства ў апавяданнях Л. Чарняўскай (кнігі «Варка», 1928, «Кот Знайдзён», 1929, «Андрэйка», 1930, «Лявонка», 1932, «Сталёвы конь», 1933).

Узбагачэнне мастацкага вопыту дзіцячай літаратуры творамі Янкі Маўра («Палескія рабінзоны», 1930), М. Лынькова («Міколка-паравоз», 1936). Паглыбленне псіхалагізму ў творах гэтага перыяду («Насцечка», 1940, Кузьмы Чорнага).

Паэзія для дзяцей: народна-песенныя матывы, патрыятычны пафас (вершы «Дзіцячае» Янкі Купалы, «За навуку», «Дзед-госць» Якуба Коласа, «Маладая вясна» Змітрака Бядулі).

Жанр казкі ў дзіцячай літаратуры 30-х гг. («Каваль Вярдуб», 1935, А. Якімовіча; «Пра смелага ваяку Мішку і яго слаўных таварышаў», 1935, М. Лынькова; «Мурашка Палашка», 1939, «Сярэбраная табакерка», 1940, Змітрака Бядулі).

Дзіцячая драматургія: п'есы «Цудоўная дудка», «Дзед і жораў» (1939) В. Вольскага. Фальклорная аснова твораў. Сцэнічнае жыццё.

Тэма 5. Янка Купала

Янка Купала (1882–1942). Маленства паэта паводле кнігі З. Бандарынай «Ой, рана на Івана...» (1979), У. Сулкоўскага, А. Міраславіча «Янка Купала» (2007), У. Ліпскага «Янкаў вянок: дзецям пра Янку Купалу» (2009).

Цеплыня, непасрэднасць, эмацыянальная танальнасць, лірызм, сувязь з традыцыямі беларускага дзіцячага фальклору як адметныя рысы творчасці Янкі Купалы для юнага чытача. Паэтычны роздум над лёсам дзяцей, іх будучыняй (вершы «Над калыскай», «Сірочая доля», «Песня сіраты»).

Вершы Янкі Купалы на старонках часопіса «Зоркі»: «Песня і казка», «Мароз», «Бай», «Сын і маці» і інш. Думка аб неабходнасці спалучэння ў дзіцячай літаратуры казачнага з рэалістычным («Песня і казка»). Абуджэнне ў дзяцей пачуцця нацыянальнай годнасці, выхаванне любові да роднай зямлі, да роднай мовы – верш «Сын і маці». Сугучнасць думак верша нашаму часу. Паэтызацыя красы зімовай прыроды ў вершы «Мароз». Традыцыі фальклорнай паэтыкі ў творчасці Янкі Купалы.

Вершы Янкі Купалы 30-х гг. для юных чытачоў. Выкарыстанне фальклорных матываў і танцавальнай рытмікі ў вершы «Дзіцячае». Заахвочванне дзяцей да вучобы. Гісторыя напісання верша «Хлопчык і лётчык». Паэтызацыя духоўнага свету юнага героя: цікаўнасць, прага ведаў, імкненне пранікнуць у таямніцы сусвету. Пераклад верша на рускую мову М. Ісакоўскім. Паказ шырокіх жыццёвых перспектыў для моладзі ў вершах «Сыны», «Алеся». «Хлопчык і лётчык на вайне» – раскрыццё думак і перажыванняў падлетка, абумоўленых трагедыяй вайны. Элементы ўмоўнасці ў творы.

Янка Купала – перакладчык дзіцячай паэзіі (пераклады вершаў «Ёлачка» Р. Кудашовай, «Дзед і баба» Ю. Крашэўскага).

Эстэтычнае і выхаваўчае значэнне твораў Янкі Купалы для юных чытачоў.

Тэма 6. Якуб Колас

Якуб Колас (1882–1956). Маленства пісьменніка паводле кніг Максіма Лужаніна «Песня з леснічоўкі» (1982), С. Александровіча «На шырокі прастор» (1972), У. Сулкоўскага, А. Міраславіча «Якуб Колас» (2007), М. Маляўкі «Коласаў абярэг: дзецям пра Якуба Коласа» (2011).

Увага пісьменніка да праблем нацыянальнай літаратуры. Якуб Колас – аўтар «Другога чытання для дзяцей беларусаў».

Гуманістычны змест апавяданняў «Дзэравеншчына» (1912), «Сірата Юрка» (1914), «У старых дубах» (1912). Прырода і дзеці. Паказ імкнення дзяцей да свету, дзе пануе гармонія. Тыпалагічнае падабенства апавяданняў «Ванька» А. Чэхава і «Дзэравеншчына» Якуба Коласа. Праблематыка апавяданняў «Страшнае спатканне», «Наталька», «Джон і муха», «Рыбакі», «Чоран». Глыбіня пранікнення ў псіхалогію дзяцей.

Народная казка ў апрацоўцы Якуба Коласа («Дудар», «Як пеўнік ратаваў

курачку», «Пчала і шэршань», «Зайкіна хатка» і інш.).

Фальклорная аснова і павучальны змест казкі «Дзед і мядзвездзь» (1918).

Вершаваная казка «Рак-вусач» (1926). Творчае пераасэнсаванне матываў казак «Дуб і чароціна», «Цяжкая доля», «Лёгкі хлеб». Вобразы рака-пустэльніка, карася-паэта, жыта. Паэтызацыя прыроды. Эстэтычнае, пазнавальнае і выхаваўчае значэнне казкі.

Пейзажныя вершы для дзяцей: «На полі вясной», «На рэчцы зімою», «Песня аб вясне», «Зіма», «На лузе», «Ручэй» і інш. Меладычнасць, высокая культура верша. Сатырычны верш «Савось-распуснік» (1926). Майстэрства паэта-псіхолага.

Паэма «Міхасёвы прыгоды» (1934). Прырода і дзеці. Арганічнае адзінства лірычнага і эпічнага пачаткаў. Метафарычнасць мовы.

«На прасторах жыцця» (1926) як першая спроба распрацаваць жанр юнацкай аповесці. Паэтызацыя калектыўнай працы. Імкненне моладзі да набыцця ведаў, да асветы. Сучаснае прачытанне твора.

Якуб Колас – тэарэтык дзіцячай літаратуры. Традыцыі Коласава майстэрства ў сучаснай літаратуры для юнага чытача.

Тэма 7. Змітрок Бядуля

Змітрок Бядуля (1886–1941). Маленства Змітрака Бядулі (Самуіла Яфімавіча Плаўніка) паводле кнігі «У дрымучых лясках» (1940).

Пачатак літаратурнай дзейнасці. Тэматыка, мастацкія асаблівасці апавяданняў 1912 – 1915 гг. («Пяць лыжак заціркі», «Малыя дрывасекі», «Велікодныя яйкі», «Дзе канец свету?»). Драматызм, вастрыня канфліктаў, глыбокі псіхалагізм, прастата і лаканічнасць апісання.

Змітрок Бядуля – галоўны рэдактар часопіса «Зоркі». Погляды пісьменніка на развіццё дзіцячай літаратуры і перыядычнага друку (артыкулы «Справа стварэння новых школьных падручнікаў і выдання дзіцячага часопіса», «У справе выдання беларускіх кніг», «Аб дзіцячым друку» і інш.).

Паэзія З. Бядулі для маленькага чытача: «Мае забавы», «Дудачка», «Калыханка», «Вясной», «Сняжынкi», «Конік», «Лісічка», «Верабейчык» і інш. Гармонія чалавека і прыроды. Песенная, музычная інструментоўка вершаў. Дынамічнасць сюжэтаў, графічная выразнасць малюнкаў, вобразнасць мовы.

Зварот да сюжэтаў і матываў вуснай народнай творчасці. Аналіз казак «Скарб», «Бліночак з неба», «Іванка-прастачок», «Музыка». Ідэя непераможнасці калектыву ў вершаванай казцы «Мурашка Палашка» (1939). Алегарычны сэнс вобразаў і сітуацый. Мастацкія асаблівасці. Пошукі новых шляхоў мастацкага адлюстравання агульначалавечых праблем. Увасабленне ідэі бяссмерця ў казачным жанры – аповесць «Сярэбраная табакерка» (1940). Кантрастнае размежаванне добра (вобразы дзіда-дзеда, лесніка, шаўца Юркі Дратвы, паляўнічага Саўкі, сіраты Люсенькі, аптэкара Савіцкага, каваля Ксаверы) і зла (вобразы пані Сарачынскай, кардынала Баніфацыя, караля Пінг-Понга і інш.). Умоўнасць вобразаў. Праблема захавання міру на зямлі. Асаблівасці кампазіцыі – спалучэнне рэальных сцэн з фантастычнымі. Афарыстычнасць мовы. Васіль Вітка пра «Сярэбраную табакерку».

Майстэрства Змітрака Бядулі як дзіцячага пісьменніка.

Тэма 8. Янка Маўр

Янка Маўр (1883–1971). Старонкі жыцця Янкі Маўра (Івана Міхайлавіча Фёдарова) паводле аўтабіяграфічнай аповесці «Шлях з цемры» (1948–1957). Праца настаўнікам. Шматграннасць таленту пісьменніка.

Пачатак літаратурнай дзейнасці. Навукова-пазнавальная аповесць «Чалавек

ідзе» (1926). Апісанне клімату, жывёльнага, расліннага свету, жыцця першабытных людзей. Элементы казачнасці ў творы.

Апавяданні 20-х гадоў «Слёзы Тубі», «Незвычайная прынада», «Лацароні». Вобразы дзяцей у іх. Асаблівасці кампазіцыі. Роля эпілогаў у раскрыцці ідэйнага зместу твораў.

Распрацоўка жанраў прыгодніцкай аповесці («У краіне райскай птушкі», 1928, «Сын вады», 1928), рамана для юнага чытача («Амок», 1929). Праблема правоў чалавека і чалавечнасці. Апісанне экзатычнай прыроды, нораваў і звычак туземцаў праз напружаныя сітуацыі і займальнасць сюжэту.

Зварот да нацыянальнай тэматыкі. Праблема чалавека і прыроды, іх узаемаадносін у аповесці «Палескія рабінзоны» (1930). Творчая распрацоўка пісьменнікам традыцыйнага сюжэта рабінзанады. Праблема выхавання асобы ў паўсядзённым жыцці (школьная аповесць «ТВТ», 1934). Асоба і калектыў. Ацэнка аповесці «ТВТ» Янкам Купалам, М. Горкім, С. Маршакom.

Псіхалагічныя апавяданні Янкі Маўра 30-х гадоў: «Шчасце», «Бярозавы конь», «Падарожжа вакол дома». Вобразы дзяцей. Матывы дабрывіні, даверу, узаемаразумення паміж людзьмі.

Гуманістычны пафас, глыбокі псіхалагізм твораў пра абпаленае вайной маленства («Дом пры дарозе», «Завошта?», «Максімка», незакончаная аповесць «Дзяўчына-маці»).

Спроба распрацаваць жанр фантастычнай аповесці («Фантамабіль прафесара Цылякоўскага», 1954). Навуковая дакладнасць і мастацкія пралікі.

Аўтабіяграфічная аповесць «Шлях з цемры» (першая частка надрукавана ў 1948 г., другая – у 1956, трэцяя – у 1957). Вобразы Янкі і маці. Адметнасць кампазіцыі.

Значэнне творчасці Янкі Маўра ў развіцці дзіцячай літаратуры. Творы пісьменніка ў ацэнцы крытыкаў і літаратуразнаўцаў.

Тэма 9. Дзіцячая літаратура першага пасляваеннага дзесяцігоддзя

Грамадска-палітычная атмасфера пасля Перамогі. Абмеркаванне праблем развіцця дзіцячай літаратуры на пісьменніцкіх з'ездах і пленумах (выступленні А. Якімовіча, Э. Агняцвет, А. Пальчэўскага і інш.).

Прыход новых аўтараў (Васіль Вітка, А. Вольскі, П. Кавалёў, А. Васілевіч, Я. Бяганская, В. Хомчанка, Н. Гілевіч, Е. Лось, А. Дзеружынскі і інш.).

Патрыятычная накіраванасць мастацкай літаратуры ў гады Вялікай Айчыннай вайны (вершы Янкі Купалы, Якуба Коласа, Максіма Танка, А. Куляшова, П. Броўкі, апавяданні Кузьмы Чорнага, М. Лынькова). Арганічнае збліжэнне літаратуры для дарослага чытача і дзяцей. Асобныя творы, напісаныя ў вайну для дзяцей: верш Янкі Купалы «Хлопчык і лётчык на вайне» (інтэрпрэтацыя верша «Хлопчык і лётчык»), апавяданне А. Якімовіча «Піянер Геня», зборнік вершаў Эдзі Агняцвет «Міхасёк» і лібрэта дзіцячай оперы «Джанат».

Шляхі развіцця прозы ў першае пасляваеннае дзесяцігоддзе, яе шматтэмнасць і шматжанравасць.

Увага да тэмы Вялікай Айчыннай вайны. Некаторыя аспекты праблемы «дзяцінства і вайна». Дзіцячае бачанне як спосаб выяўлення і асэнсавання рэчаіснасці – кніга пісьмаў-успамінаў дзяцей «Ніколі не забудзем» (1948). Гісторыя стварэння. Вобразы дзяцей і дарослых. Якуб Колас, Янка Брыль пра кнігу.

Дзяцінства ў полымі вайны: трагічныя абставіны і гераізм падлеткаў. Першыя творы на тэму «дзяцінства і вайна» (аповесць «Андрэйка» (1948) П. Кавалёва, «Самыя

юныя» (1949) І. Сіўцова, паэмы «Песня пра піянерскі сцяг» (1949), «Будзем сябраваць» (1955) Эдзі Агняцвет, «Алёнчына школа» (1951) К. Кірэенкі, «Ідзі, мой сын» (1953) А. Бялёвіча). Недастатковая псіхалагічная напоўненасць вобразаў як адзін з недахопаў гэтых твораў.

Паказ мужнасці, жыццёстойкасці народа ў паэме «Прыгоды дзеда Міхеда» (1956) А. Астрэйкі. Фальклорныя традыцыі ў творы.

Гуманістычны пафас апавяданняў «Завошта?», «Максімка», «Дом пры дарозе» Янкі Маўра. Паказ душэўнай прыгажосці, высакароднасці і чалавечнасці дарослых праз іх адносіны да дзяцей.

Янка Брыль (1917–2006). Старонкі жыцця Янкі Брыля (аповесць пра «мінулага сябра маленства» «Сірочы хлеб», 1942 – 1956). Агульнае ў лёсе Даніка Мальца і будучага пісьменніка.

Эмацыянальнасць, лірызм, высокая культура мовы як характэрныя рысы творчасці Янкі Брыля для дзяцей (кнігі «Ліпа і клёнік», 1949; «Зялёная школа», 1951; «Светлае ранне», 1954). Праблемы маральна-эстэтычнага выхавання ў апавяданнях «Жыў-быў вожык», «Ветэрынар», «Сняжок і Волечка», «Ліпа і клёнік». Услаўленне прыгажосці жыцця ў апавяданнях «Усмешка», «Малітва», «Мы з ім сябры», «Чым накармілі Мішутку». Паэтызацыя працы ў апавяданні «Лазунок». Гуманістычная накіраванасць апавядання «Зялёная школа». Глыбіня пранікнення ў псіхалогію дзяцей.

Вылучэнне дзіцячага пачатку ў асобе дарослага («Як маленькі»). Бачанне навакольнага свету вачыма дзяцей («На сцежцы – дзеці», 1988).

Выступленні пісьменніка па праблемах дзіцячай літаратуры («Слова пра дружбу», «Гледзячы ў чыстыя вочы», «Паэт і чалавек» і інш.).

Здабыткі і пралікі ў распрацоўцы школьнай тэмы (аповесці М. Гамолкі «Лета ў Калінаўцы», 1950, «Добры дзень, школа!», 1953; А. Якімовіча «Гаворыць Масква», 1954; зборнікі апавяданняў П. Кавалёва «Згублены дзённік», 1954; М. Даніленкі «Вернасць слову», 1956; А. Васілевіч «Заўтра ў школу», 1956 і інш.). Уплыў тэорыі бесканфліктнасці.

Зварот да тэмы гістарычнага мінулага ў аповесцях «Базылёў курган» (1954) А. Якімовіча, «Шлях з цемры» (1948–1957) Я. Маўра.

Жанравае ўзбагачэнне пасляваеннай дзіцячай прозы (навукова-фантастычная аповесць «Фантамабіль прафесара Цылякоўскага», 1954, Янкі Маўра, краязнаўчыя нарысы «Па лясных сцежках», 1948, «У лясках над Бярозай», 1955, В. Вольскага).

Наследаванне фальклорных традыцый і наватарства паэтаў. Агляд кніг для дзяцей: «Васількі» (1947) Эдзі Агняцвет, «Рыбы нашых рэк» (1952) А. Вялюгіна, «Маленькім сябрам» (1955) А. Вольскага, «Ластаўкі» (1950), «Сонечная раніца» (1955) Янкі Журбы.

Тэма 10. Алесь Якімовіч

Алесь Якімовіч (1904–1979). Дзяцінства будучага пісьменніка. Вучоба ў Белпедтэхнікуме, Белдзяржуніверсітэце. Праца настаўнікам.

Удзел у выданні часопіса «Беларускі піянер». Першыя публікацыі і першыя кнігі «Гул бубна» (1925) і «Вершы» (1925). Недахопы ранніх твораў: абстрактнасць, дэкларацыйнасць у адлюстраванні рэчаіснасці.

Уменне пісьменніка дапамагчы юнаму чытачу праз мастацкае слова асэнсаваць важныя падзеі, што адбываліся ў краіне ў розныя гістарычныя перыяды: зборнікі апавяданняў «Залаты зуб» (1937), «Помста» (1946), «Сябры» (1948), «Я – юны піянер» (1952). Рамантызацыя ўчывкаў падлеткаў, што змагаюцца за новыя ідэі, за

савецкую ўладу: апавяданні «Юзік» (1935), «Санька» (1947), аповесці «Перамога» (1930), «Незвычайны мядзведзь» (1935). Недахопы твораў: схематызм канфліктаў, ідэалізаванасць характараў герояў. Зварот пісьменніка да маральна-этычных праблем (зборнік апавяданняў «Залатыя рукі», 1975).

Тэма Вялікай Айчыннай вайны ў творчасці А. Якімовіча: аповесць «Смелыя людзі» (1960), апавяданні «Аўтамат» (1945), «Аладкі» (1944), «Чарнавочка» (1947).

Сучаснасць і далёкая гісторыя ў аповесці «Базылёў курган» (1954).

Узросшае майстэрства пісьменніка ў 1960 – 1970-я гады. Гістарычная панарама жыцця беларускага народа на працягу 1857 – 1918 гг.: аповесці «Адкуль ліха на свеце» (1963), «Канец сервітуту» (1968), «Кастусь Каліноўскі» (1971), «Цяжкі год» (1976). Пошукі сялянствам шляхоў выхаду з-пад улады варожых сацыяльных сіл. Асаблівасці кампазіцыі тэатралогіі. Мастацкі вымысел і дакументальнасць.

Зварот да вуснай народнай творчасці. Творчая апрацоўка казак: зборнікі «Каток – залаты лабок» (1955), «Бацькаў дар» (1959), «3 рога ўсяго многа» (1959), «Людзей слухай, а свой розум май» (1980), «Андрэй за ўсіх мудрэй» (1983).

Трансфармацыя фальклорных матываў у казках «Каваль Вярнідуб», «Першае яечка», «Пра смелага Вожыка», «Лянота», «Вераб’ёвы госці» і інш.

А. Якімовіч – перакладчык казак А. Пушкіна, С. Маршака, К. Чукоўскага.

Успаміны пісьменнікаў пра А. Якімовіча.

Тэма 11. Уладзімір Дубоўка

Уладзімір Дубоўка (1900–1976). Дзяцінства будучага паэта паводле аўтабіяграфічных апавяданняў-успамінаў (кніга «Пялёсткі», 1970). Вучоба ў настаўніцкай семінарыі і Вышэйшым літаратурна-мастацкім інстытуце імя В. Брусава. Гады зняволення (1930–1957). Рэабілітацыя (1957).

Першыя творы для дзяцей (казкі «Музыка-чарадзейнік», «Залатое дно»). Супрацоўніцтва ў часопісе «Беларускі піянер» (1924).

Вяртанне ў літаратуру пасля працяглага перапынку. Творчае асваенне традыцый вуснай творчасці народаў свету: зборнікі казак «Цудоўная знаходка» (1960), «Мілавіца» (1962), «Кветкі – Сонцавы дзеткі» (1963), «Залатыя зярняты» (1975). Маральна-этычная праблематыка казак, філасафічнасць зместу. Зварот да праметэўскіх матываў, услаўленне подзвігу ў імя шчасця грамады («Як Сінячок да сонца лётаў», «Мілавіца»). Паэтызацыя красы і велічы чалавека ў стваральнай працы («Чые рукі прыгажэйшыя», «Хто дужэйшы»). Услаўленне розуму, мудрасці, кемлівасці («Разумная дачка»). Асуджэнне людскіх заган: сквапнасці, эгаізму, прыстасаванства, ашуканства, здрады сяброўству, гультайства («Сквапныя мядзведзікі», «Пузыр, Саломіна і Лапаць», «Вожыкаў суд», «Казка пра зачараваную Лілю», «Айога», «Кветкі – Сонцавы дзеткі», «Праўдзівы хлопчык» і інш.) Асаблівасці паэтыкі. Афарыстычныя выслоўі, іх павучальны сэнс. Арыентацыя мастацкага мыслення паэта на народную мову. Блізкасць твораў У. Дубоўкі да «Казак жыцця» Якуба Коласа і апрацаваных легенд Максіма Танка.

Тэма чалавека і прыроды ў навукова-пазнавальных аповесцях У. Дубоўкі «Жоўтая акацыя» (1967), «Ганна Алелька» (1969) і прыгодніцкай аповесці «Як Алік у тайзе заблудзіўся» (1974). Асаблівасці падачы матэрыялу.

Адлюстраванне ў творах У. Дубоўкі духоўнага вопыту чалавецтва, які патрэбен і нашаму сучасніку.

Тэма 12. Дзіцячая літаратура 1955 – 1965 гадоў

Літаратурна-грамадская атмасфера сярэдзіны 1950 – 1960-х гг. Вяртанне на радзіму рэпрэсаваных пісьменнікаў С. Грахоўскага, У. Дубоўкі, А. Пальчэўскага,

С. Шушкевіча, А. Звонака, Я. Пушчы. Ідэйныя і эстэтычныя пошукі гэтых аўтараў у літаратуры.

Здабыткі паэзіі Васіля Віткі, С. Грахоўскага, С. Шушкевіча, М. Калачынскага і інш.

Аляксей Пысін (192 –1981). Вобраз роднага краю ў кнігах паэзіі «Матылечкі-матылі» (1962), «Вясёлка над плёсам» (1964), «Кавылёк» (1966).

Еўдакія Лось (1929–1977). Свет маленства і прыроды ў кнігах «Абутая ёлачка» (1961), «Казка пра Ласку» (1963), «Вяселікі» (1964).

Проза. Узмацненне цікавасці да маральна-этычнай праблематыкі. Кнігі апавяданняў А. Васілевіч «Заўтра ў школу» (1956), «Сябры» (1958); М. Даніленкі «Вернасць слову» (1956); П. Кавалёва «Згублены дзённік» (1954); А. Пальчэўскага «Беражанкі» (1958), «Аля і Галя» (1961), «Дым над лесам» (1964). Прыродазнаўчыя нарысы і апавяданні В. Вольскага «Родны край» (1961).

Тэма 13. Дзіцячая літаратура 1965 – 1985 гадоў

Плённае развіццё прозы. Пашырэнне тэматычных абсягаў.

Жанрава-стылявыя пошукі ў адлюстраванні тэмы Вялікай Айчыннай вайны. Творчасць літаратараў – «дзяцей вайны». Трылогія «Мы з Санькам у тыле ворага» (1968), «Мы – хлопцы жывучыя» (1970), «Мы з Санькам – артылерысты...» (1989) Івана Сяркова. Жакі акупацыі вачыма дзяцей. Спалучэнне гераічнага, камічнага і драматычнага. Агульназначнасць зместу асабістага ўспаміну.

Арыентацыя на перажытае ў аповесцях Б. Сачанкі «Апошнія і першыя» (1969), В. Казько «Суд у Слабадзе» (1979). Матывы сіроцтва, трагічных стратаў, болю, памяці.

Творы ваеннай тэматыкі ў чытанні дзяцей (А. Кулакоўскага, М. Гамолкі, Д. Слаўковіча, Г. Бураўкіна, Г. Васілеўскай, А. Кобец-Філімонавай).

Навукова-пазнавальная літаратура. Элементы публіцыстыкі ў ёй. Краязнаўчыя кнігі В. Вольскага «Падарожжа па краіне беларусаў» (1968), «Палессе» (1971). Цыклы прыродазнаўчых нарысаў пісьменніка «Лёс Дункана» (1978), «Дзень добры, Бяроза» (1984).

«Зямля пад белымі крыламі» (1977) У. Караткевіча – эмацыянальна-ўзнёслы сказ пра Беларусь. Нарыс пісьменніка «Белавежская пушча» (1975).

Традыцыйныя вобразы, матывы і наватарства У. Караткевіча-казачніка («Казкі», 1975).

Вядучыя матывы, вобразы літаратуры для дзяцей гэтага перыяду. Агляд творчасці Д. Слаўковіча, П. Рунца, П. Кавалёва, В. Хомчанкі, М. Янчанкі.

Лірычнасць, нацыянальная адметнасць прозы Клаўдзіі Каліны (1927 – 1994). Малюнкi прыроды, свет дзяцінства, казачныя матывы ў кнігах «Каляровыя месяцы» (1975), «Світанак», «Бабуля Насця, дзед Адам, Петрык і каза Рагуля» (1985).

Свет дзяцінства ў апавяданнях В. Гарбука (зб. «Незнарок і знарок», 1969; «Такіх кветак не бывае», 1971; «Горад без папугайчыкаў», 1983), У. Юрэвіча (зб. «Тараскавы турботы», 1966; «Дзе начуе сонца», 1970; «Нястрашны страх», 1986).

Спалучэнне фантастычнага з рэальным у казках Н. Тулупавай (зб. «Бізоны-рабінзоны», 1983).

Паэзія. Жанрава-тэматычная разнастайнасць. Багацце творчых індывідуальнасцей.

Сяргей Грахоўскі (1913–2002). Гуманістычная скіраванасць, пропаведзь добра і справядлівасці ў творах паэта (зб. «Ад вясны да вясны», 1959; «Сёння і заўтра», 1961; «Гарыць касцёр», 1966; «Сонечная сцежка», 1980; «Знаходка», 1985). Гумар,

арыгінальнасць сюжэтаў, асаблівасці рыфмоўкі ў вершах паэта.

Анатоль Грачанікаў (1938–1991). Праца ў рэдакцыях дзіцячых часопісаў «Вясёлка», «Бярозка». Уплыў беларускага фальклору на творчасць паэта.

Праблема прызначэння і ўздзеяння мастацтва ў «Казцы пра Івана-ганчара і пачвару цара» (1980). Матывы дабрата, сумленнасці ў казках «Чорны замак», «Жывая вада» (зборнік «Жывая вада», 1985).

Тэматычная разнастайнасць паэзіі А. Грачанікава.

Алег Лойка (1931–2008). Свет дзяцінства і прыроды ў вершах паэта (кнігі «Як Тоня рэха шукала» (1962), «Карагод дзівосных прыгод» (1966), «Каля млына» (1972), «Дзе хто начуе?» (1977). Займальнасць сюжэта, метафарычнасць мовы, цеплыня інтанацый, меладычнасць паэтычнага радка.

Васіль Зуёнак (нарадзіўся ў 1935). Народныя ідэалы дабрывіні, сумленнасці, прыгажосці ў вершах, казках і жартах паэта (кніга «Хата, поўная гасцей», 1987). Загадкі В. Зуёнка пра звярыны, птушыны і раслінны свет («Сонечны клубочак», 1972). Тонкае адчуванне гукаў, колераў, фарбаў жывой народнай мовы. Характэрныя прыкметы паэзіі В. Зуёнка – рытмічная разнастайнасць, лёгкасць гучання, імклівасць, насычанасць дзеяннем.

Агляд паэтычных зборнікаў: А. Пысіна «Колькі сонцаў» (1979), І. Муравейкі «Няхай сонца не заходзіць» (вершы, паэмы, казкі, 1981), «Я прыдумаў казку» (1985); А. Дзеружынскага «Той, хто працуе» (1984), Н. Галіноўскай «Кніжчыны сябры» (1975), «Мой дзень» (1977), М. Чарняўскага «Дзе пяцёркі прадаюцца» (1978), «Звініць званок», (1982), П. Пранузы «Фарбы восені» (1982), В. Лукшы «Зялёная бальніца» (1974), «Лета – круглы год» (1978). Зварот да фальклору і пошукі новых жанравых форм.

Драматургія для дзяцей. Гераічныя п'есы А. Махначы («Шпачок», 1963; «Гаўрошы Брэсцкай крэпасці», 1969), В. Зуба («Марат Казей», 1963; «Юнацтва рыцара», 1972). Адметная сюжэтно-вобразная структура п'ес А. Вярцінскага «Дзякуй, вялікі дзякуй!» (1983), Г. Каржанеўскай «Іван Світаннік» (1981), «Шукайце кветку-папараць» (1985).

Тэма 14. Максім Танк

Максім Танк (1912–1995). Першыя творы Максіма Танка для дзяцей у заходнебеларускіх часопісах «Беларускі летапіс» і «Снапок». Увага паэта да вуснай народнай творчасці. Агляд кнігі «Блікі сонца» (1997).

Тэматыка і праблематыка твораў Максіма Танка для дзяцей. Услаўленне смеласці і самаахвярнасці ў барацьбе за праўду і справядлівасць («Сказ пра Вяля»). Ідэя непераможнасці мастацтва («Казка пра Музыку»). Народная легенда пра музыку ў апрацоўцы М. Багдановіча, Я. Купалы, Я. Коласа, З. Бядулі, У. Дубоўкі і Максіма Танка. Вершаваная апрацоўка народных казак «Конь і Леў», «Галінка і верабей», «Ехаў казачнік Бай», «Журавель і чапля». Маральна-этычныя праблемы ў гэтых казках. Праблемы таварыскасці, сціпласці ў творах з уласна аўтарскім сюжэтам («Жук і слімак», «Мухамор». «Казка пра мядзведзя», «Сярод лясоў наднёманскіх»). Сцвярджэнне неабходнасці беражлівых адносін да прыроды ў казках «Калі вясна прыйшла», «Быль пра злога Сухавея». Напаўненне традыцыйнага казачнага сюжэта сучасным зместам – «Быліна пра касмічнае падарожжа Мураша Бадзіні». Спалучэнне рэальнага і неверагоднага ў творах паэта.

Тонкае разуменне асаблівасцей дзіцячага ўспрымання свету: вершы «Падслуханае», «Слімак», «Божыя кароўкі», «Магчыма, не чулі», «Чаму птушкі лётаюць», «Красуня», «Света», «Мама» і інш.

«Лемантар» Максіма Танка як вандроўка па моўных сховах. Метафарычнасць, казачная асацыятыўнасць, нацыянальны каларыт твораў паэта.

Тэма 15. Станіслаў Шушкевіч

Станіслаў Шушкевіч (1908–1991). Маленства паэта. Вучоба ў Мінскім педагагічным тэхнікуме, Вышэйшым педагагічным інстытуце. Праца ў бібліятэках і рэдакцыях рэспубліканскіх газет. Неабгрунтаваныя арышты і высылкі ў Сібір (з 1936 г., двойчы). Вяртанне на радзіму (1956). Канчатковая рэабілітацыя (1975).

Пачатак літаратурнай дзейнасці (зборнік «Вершы», 1934). Рамантычная акрыленасць, услаўленне праяў штодзённага жыцця, метафарычнасць мовы як адметныя рысы паэзіі С. Шушкевіча 1920–1930-х гадоў. Першыя крокі ў дзіцячай літаратуры – казка «Звярыны баль» (1929). Невыразнасць ідэі. Новая рэдакцыя твора (1936).

Працяг літаратурнай дзейнасці пасля доўгага перапынку. Арыентацыя паэта на фальклорныя традыцыі. Вобразы беларускай фаўны і флоры як скразныя ў кнігах для дзяцей: «Лясная калыханка» (1958), «Сарочы церамок» (1959), «Колькі кіпцікаў у кошкі» (1972), «Барадаты камар» (1977), «Едзе страшная Яга» (1985), «Казёл на верталёце» (1987). Драматычная напружанасць сюжэта, камізм сітуацый, гульнёвыя элементы, займальнасць і павучальнасць, псіхалагічная выразнасць казак («Хворы жораў», 1957, «Камар-брынкун і жаба-квакуха», 1959, «Ліса едзе на кірмаш...», 1959, «Пра Лісу-хітруху і добрых сяброў Мядзведзя, Зайца і Пеўніка», 1960, «Конік і Страказа», 1960). Прыём антрапамарфізму. Напаўненне традыцыйных казачных сюжэтаў новым зместам, набліжэнне да сучаснасці (зб. «Ліса з магнітафонам», 1979). Маральна-этычныя праблемы ў вершах («Хрыпаты пеўнік», «Свавольнікі», «Каля лесу ехаў зайка», «Пайшоў коўзацца каток», «Танцавалі ў сшытку кляксы», «Непамыцька – хлопчык Віцька», «Трутні», «Чартапалох і чыстацел» і інш.). Сатыра і гумар у вершах.

Тэма працы (вершы «Пчала-госцейка лятала», «Мурашнік», «Казка-быль пра рэпку», «Муха-папрадуха», «Трутні», «Працавітыя швачкі» і інш.).

Паэтызацыя прыроды («Ляціце, птахі», «Вясна прыйшла», «Лістапад», «Усё зіма заснежыла», «Кветкі-званочки» і інш.).

Вершы-жарты («Парсючок», «Гарбуз», «Колькі кіпцікаў у кошкі», «Журавы», «Рагатыя бэкі-мэкі», «Збіралася ліса ў госці» і інш.).

Асаблівасці паэтыкі вершаў С. Шушкевіча: канкрэтнасць паэтычнага вобраза, дакладнасць рыфмы, інтанацыйнае багацце, меладычнасць.

Тэма 16. Васіль Вітка

Васіль Вітка (1911–1996). Паэт пра сваё маленства, пра настаўнікаў у жыцці і літаратуры. Праца ў рэдакцыях рэспубліканскіх газет і часопісаў. Шматграннасць таленту.

Гістарычны лёс беларускага народа, яго мінулае, сучаснае і будучае, сцвярджэнне народа ў праве на сваю бацькаўшчыну, на сваю нацыянальную годнасць як асноўныя тэмы творчасці паэта.

Далучэнне да дзіцячай літаратуры. Гісторыя стварэння першай казкі для дзяцей «Вавёрчына гора» (1947). Пафас дзейнай дабрацібы, узаемадапамогі, калектывізму, народна-песенная вобразнасць, прыём антрапамарфізму. Казкі «Буслінае лета» (1957), «Казка пра цара Зубра» (1959), «ППШ» (1962), «Генерал Верабей» (1962), «Дударык» (1962), «Азбука Васі Вяселкіна» (1963), «Казкі і краскі» (1984) і інш. Творчае выкарыстанне народных матываў, сюжэтаў, вобразаў, моўна-выяўленчых сродкаў.

Вершаваныя жанры дзіцячага фальклору (калыханкі, пацешкі, лічылки, загадкі,

скарагаворкі) у апрацоўцы Васіля Віткі (зборнікі «Дударык» 1964; «Чытанка-маляванка», 1971; «Ладачкі-ладкі», 1977; «Дом, дзе жывуць словы», 1995; «Урокі роднага слова», 2008). Творы з уласна аўтарскім сюжэтам у кнігах («Праводзіны снежнай бабы», «Забіякі», «Карусель», «Іванка» і інш.). Вершы пра птушак (кніга «Госці», 1984). Трапна заўважаныя асаблівасці выгляду і звычак птушак.

Майстэрства Васіля Віткі як апавядальніка («Зайчык-вадалаз», «Чмяліны мёд», «Трывога ў Ельнічах» і інш.). Юны герой у розных дачыненнях да людзей і прыроды.

Паэма «Беларуская калыханка» (1968) як патрыятычная песня ў гонар маці Радзімы і яе бессмяротных сыноў. Умоўнасць і сімволіка.

Высокая паэтычная культура, спалучэнне заснаваных на народна-паэтычнай глебе займальнасці і пазнавальнасці як адметныя рысы творчасці Васіля Віткі.

Выступленні паэта па праблемах выхавання дзяцей і развіцця дзіцячай літаратуры. Кнігі педагогічных роздумаў «Дзеці і мы» (1977), «Урокі» (1982), «Азбука душы» (1988). Клопат пісьменніка пра садружнасць дзіцяці і свету прыроды. Выхаванне любові да слова і адчування яго характа.

Васіль Вітка – лаўрэат Дзяржаўнай прэміі Рэспублікі Беларусь, лаўрэат Ганаровага дыплама імя Г. Х. Андэрсена.

Тэма 17. Алена Васілевіч

Алена Васілевіч (1922–2021). Старонкі жыцця А. Васілевіч паводле тэтралогіі «Пачакай, затрымайся» (1972). Сюжэтна-кампазіцыйныя асаблівасці. Паказ духоўнага станаўлення, фарміравання светапогляду Ганькі Гурновіч. Увасабленне ў вобразе Ганькі тыповых рыс моладзі 1920–1930-х гадоў. Дасканаласць мастацкага адлюстравання тагачаснага жыцця. Асаблівасці стылю.

Пошукі свайго шляху ў літаратуры (аповесці «У прасторах жыцця», 1947; «Шляхі-дарогі», 1950). Аналітычнасць і псіхалагізм прозы А. Васілевіч: зборнікі апавяданняў «Заўтра ў школу» (1956), «Сябры» (1958), «Апавяданні» (1959), «Калінавая рукавічка» (1963), «Шурка Рэмзікаў» (1985).

Маральна-этычная праблематыка апавяданняў «Шурка Рэмзікаў», «Сябры», «Вернісаж», «Арфа» і інш. Тэма «чалавек і прырода» ў апавяданнях «Браты-артысты», «Геша», «Бабуліны кватаранты», «Калінавая рукавічка» і інш. Раскрыццё ўнутранага свету дзяцей. Сюжэтнасць і эмацыянальнасць апавяданняў.

Успаміны А. Васілевіч пра Я. Коласа, І. Мележа, Я. Маўра, М. Лынькова (кніга «Люблю, хвалююся – жыву», 1986).

Тэма 18. Эдзі Агняцвет

Эдзі Агняцвет (1913–2000). Тэматычная і жанравая шматстайнасць творчасці Эдзі Агняцвет: кнігі «Мы сур’эзныя, мы вясёлыя» (1976), «Доктар Смех» (1977), «Ад зярнятка да вясёлкі» (1981), «Хто пачынае дзень?» (1982), «На двары алімпіяда» (1984), «Рэчка, рэчанька мая» (1991), «Хай часцей смяюцца дзеці» (1997), «Пад сінім небасхілам» (1999).

Паэтызацыя працы (вершы «Мой тата – будаўнік», «Машыніст», «Вясёлка», «Хто пачынае дзень?», «Цагліна», «Скульптар» і інш.). Пейзажныя вершы («Музыка лесу», «Падарожнік», «Дажджы» і інш.). Тэма аховы прыроды («Рабінка», «Чаму ў трывозе дзед Мароз», «Рэчка, рэчанька мая» і інш.). Тэма міру і дружбы («Самае-самае неабходнае», «Мы – дзеці дружбы, мы – дзеці міру»). Сатырычна-гумарыстычныя вершы («Параска і падказка», «На дачы ў гамаку», «Шчодры Цішка», «Вельмі ветлівы Мікіта» і інш.). Асуджэнне гультайства, сквапнасці, ганарлівасці. Разнастайнасць адценняў камічнага: ад мяккага гумару да самакрытычнай іроніі. Высокая арганізацыя паэтычнага радка, меладычнасць вершаў паэтэсы.

Тэма Вялікай Айчыннай вайны ў творчасці Эдзі Агняцвет. Дакументальная аснова, асаблівасці кампазіцыі паэм «Песня пра піянерскі сцяг», (1949), «Будзем сябраваць», (1979). Гуманістычны пафас, сучаснае і мінулае ў паэмах «Незвычайныя канікулы» (1962) і «Васіль Сяргеевіч» (1978).

Выступленні Эдзі Агняцвет па праблемах развіцця дзіцячай літаратуры (артыкулы «З думай аб юным чытачы», «Каб сэрцы юныя ўсхваляваць», «Літаратура для дзяцей і юнацтва» і інш.).

Тэма 19. Артур Вольскі

Артур Вольскі (1924–2002). Наватарскія пошукі ў галіне тэм і жанраў. Аналіз кніг «Чарнічка» (1964), «Рагатка» (1971), «Што такое мікра тое» (1971), «Лясныя мастакі» (1973), «Ізумрудавы горад, дзе ты?..» (1977), «Еду ў госці да слана» (1978), «Сонца блізка ўжо зусім» (1984), «Дабяруся да нябёс» (1985), «Карусель» (1996), «Адэльчыны ручнікі» (2002).

Спалучэнне паэзіі, прозы і драматургіі ў некаторых творах паэта («Рагатка», «Лясныя мастакі», «Сцяпан – Вялікі Пан»). Вобраз Беларусі ў кнізе «Ізумрудавы горад, дзе ты?..» Вобраз «малой радзімы» ў вершы «Татаў родны кут». Рэальнае і фантастычнае ў казцы «Што такое мікра тое». Асацыятыўная вобразнасць. Паэтызацыя прыроды ў вершах «Дождж», «Едзе хмарка», «Ялінка», «Зімовае сонца», «Зялёны бор», «Чарнічка», «Маліна» і інш.). Прыём антрапамарфізму ў вершах «Коцік», «Козачка», «Бегемоцік», «Зебра» і інш. Гумарыстычныя вершы «Захварэў парсючок», «Караблікі», «Чаму Рыгорка мыкаў», «Што чарніла нарабіла» і інш. Займальнасць сюжэтаў, казначнасць.

Тэма хлеба як чалавечай каштоўнасці («Хлеб – усяму галава», 1989). Асаблівасці азбук «Жывыя літары» (1973), «Ад А да Я – прафесія мая» (1987). Інтэрпрэтацыя сюжэтаў вядомых казак Ш. Перо пра Чырвоны Каптурок і «Кот у ботах». Фальклорная аснова, выхаваўчая накіраванасць п'ес «За лясамі дрымучымі» (у суаўтарстве з П. Макалём, пастаўлена ў 1958 г.), «Марынка-крапіўніца» (у суаўтарстве з П. Макалём, пастаўлена ў 1963 г.), «Сцяпан – вялікі пан» (1979, пакладзена на музыку Ю. Семянякам і пастаўлена ў 1979 г. на сцэне Мінскага тэатра музычнай камедыі), «Тры Іваны – тры браты» (1985), «Граф Глінскі-Папялінскі» (1986), «Каб не змаўкаў жаваранак» (1989).

Тэма 20. Ніл Гілевіч

Ніл Гілевіч (1931–2016). Фальклорныя матывы і жанры ў паэзіі Ніла Гілевіча. Займальнасць, мастацкая дасканаласць загадак (зборнікі «Сіні домік, сіні дом», 1961; «Загадкі», 1971). Свет прыроды і дзяцінства ў вершах «Вітаю вясну», «Дождж-грыбасей», «У лузе», «Зімой у лесе», «Зёлкі» і інш. (зб. «Дождж-грыбасей», 1966; «Калі рана ўстанеш», 1984; «Добры чалавек», 1987; «Шчаслівыя хвіліны», 2001; «Я – беларус», 2008). Мастацкае асэнсаванне пачуцця гонару за права «беларусам звацца» – верш «Казачная зямля».

Творы, напісаныя Н. Гілевічам па матывах балгарскай дзіцячай паэзіі («Казка пра самалёт», «Белы мядзведзь у запарку», «Песня пра ручаёк», «Перапалох», «Бяроза і дуб», «Ленка» і інш. – кніга «Добры чалавек»).

Тэма 21. Рыгор Барадулін

Рыгор Барадулін (1935–2014). Жанравая разнастайнасць паэзіі Р. Барадуліна (вершы, калыханкі, пацешкі, жарты, скорогаворкі, лічылкі, задачкі, загадкі, казкі). Здольнасць паэта гуляць словам, уменне віртуозна карыстацца гукапісам, каламбурыць. Агляд кніг «Ай! Не буду! Не хачу!» (1971), «Што было б тады б, калі б?» (1977), «Ці пазяхае бегемот?» (1981), «Індыкала-кудыкала» (1986), «Кобра ў

торбе» (1990), «Грышка, Мішка і Шчыпай ехалі на чоўне» (1996), «Як воўк калядаваў» (2000), «Выпаў грук у грома з рук» (2009), «Сябрына» (2013). Асаблівасці азбук «Азбука не забаўка» (1985), «Азбука – вясёлы вулей» (1994).

Спосабы актывізацыі мастацкага мыслення дзяцей: вершы-пытанні, камічныя сітуацыі («Ці пазыхае бегемот?», «Хто дагары нагамі?», «Ці аса, ці куса?», «Як быць?», «Ты чуў? Ты чула?», «Пільная патрэба», «Рэгуліроўшчык», «Ён, яна, яно, яны», «Як стаў заяц даўгавухі», «Буду ўрачом»). Наватарства формы твораў. Вершы-загадкі («Загадкі на градках», «Кош загадак»), скорагаворкі («Скорагаворка са скорагаварчаняткам», «Вымаві!»), задачкі («Палічы!», «Як сурок лічыў сарок?», «Колькі кошка у кашы?», «Колькі важыць зайцаў цень?», «Колькі сарок?», «Колькі мае ног?»), дражнілкі («Як дражніць бубнілу?», «Пыталава»), прыбабунькі («Не столькі мліва, колькі дзіва»). Вершы-каламбуры («Што было б тады б, калі б?»), «Колькі раніц месціць ранец?», «На шашы», «Варголы» і інш.).

Свет маленства ў вершах «Ай! Не буду! Не хачу!», «Раскідач», «Пытанне ўсім» і інш. Вершы пра жывёл і птушак («Экзамен», «Ці ляцяць вароны ў вырай?», «Пеўнік-весагун» і інш.). Трапнасць характарыстык. Прыём антрапамарфізму. Лірычнасць пейзажных замалёвак («Як восень дрэвы ашукала», «Зіма», «Коцікі», «Босы дождж»).

Традыцыі фальклору і наватарскія пошукі паэта ў жанры казкі («Бабуліна казка», «Мех шэрых, мех белых», «Не паслухаў зайчык маму», «Бо б да неба вырас боб...», «Як воўк калядаваў», «Залатая прасніца»). Роля паэзіі Р. Барадуліна ў абуджэнні цікавасці да роднага слова, чуйнасці да яго гучання, выхаванні ў дзяцей назіральнасці і пачуцця прыгожага.

Тэма 22. Павел Місько

Павел Місько (1931–2011). Пазнавальны і выхаваўчы патэнцыял апавяданняў П. Місько пра прыроду «Восеньскім днём», «Лясныя дарункі» і інш. Маральна-этычная праблематыка апавяданняў «Добры чалавек», «Каляндар сумлення».

Гумарыстычная аповесць «Навасёлы, або Праўдзівая, часам вясёлая, часам страшнаватая кніга пра незвычайны месяц у жыцці Жэні Мурашкі» (1972). Элементы прыгодніцтва ў творы.

«Напаўфантастычныя» аповесці «Прыгоды Бульбобаў» (1977), «Грот афаліны» (1985), «Эрпіды на планеце Зямля» (1987). Праблемы сяброўства, чалавечых узаемаадносін у творах.

Казачныя прыгоды ў кнізе «Прыйдзі, дзень-залацень!» (1993).

Тэма 23. Уладзімір Ліпскі

Уладзімір Ліпскі (нарадзіўся ў 1940 г.). Звесткі з біяграфіі У. Ліпскага. Рэдактарская дзейнасць у часопісе «Вясёлка». У. Ліпскі – лаўрэат Літаратурных прэмій імя Янкі Маўра (1993), імя Васіля Віткі (1997), Дзяржаўнай прэміі (2000).

Дзіцячы свет у апавяданнях У. Ліпскага (зб. «Рыгоркавы прыгоды», 1974; «Марынчына казка», 1977). Псіхалагізм, жыццёвасць сітуацый, адметнасць вобразаў.

Арыгінальныя сюжэты, казачная плынь, прыгодніцкія элементы ў аповесцях «Рыгоркавы прыгоды», «Клякса-Вакса і Янка з Дзіўнагорска», 1982; «Пра Андрэйку Добрыка і чорціка Дуроніка», 1993; «Каралева белых прынцэс», 2000. Элементы гульні ў казцы-забаўлянцы «Вясёлая азбука» (1992). «Забаўлянкі і апавяданні, былі і небыліцы, казкі і загадкі – для Машы і ўсіх дзяцей нашых» – кніга «Наша Маша» (2001).

Пазнавальны і выхаваўчы патэнцыял кніг «Азбука жыцця» (2010), «Я тут жыў: дзецям пра Беларусь» (2008), «Свіцязянская русалка» (2009), «Вясёлка над Нёманам» (2011).

Тэма 24. Георгій Марчук

Георгій Марчук (нарадзіўся ў 1947 г.). Тэматычная і жанравая разнастайнасць творчасці Г. Марчука. Мастацкая каштоўнасць, педагагічная накіраванасць казак, п'ес, навел. Агляд кнігі «Чужое багацце» (2012).

Традыцыі фальклору і наватарскія пошукі пісьменніка ў жанры казкі. Агляд кніг казак «Дзікая груша» (2000), «Прыгоды Агапкі і ката Фокуса» (2012). Элементы прыгодніцтва і паэтыка, напаўненне казачных сюжэтаў новым зместам, набліжэнне да сучаснасці.

Тэма 25. Уладзімір Ягоўдзік

Уладзімір Ягоўдзік (нарадзіўся ў 1956 г.). У. Ягоўдзік – заснавальнік і рэдактар дзіцячага часопіса «Лесавік», рэдактар газеты «Дзеці і мы».

Зварот У. Ягоўдзіка да народных скарбаў (кнігі «Сонейка, свяці!», 1988; «Заклятыя скарбы», 1992; «Вужовы кароль», 1996).

Тэма далёкага мінулага Беларусі ў гісторыка-пазнавальнай кнізе «Сем цудаў Беларусі» (1999).

Фальклорная аснова твораў, прысвечаных роднай прыродзе (кнігі «Ці вернецца князь Кук?», 1993; «У царстве Вадзяніка», 1995; «Дзівосны карабель», 1995; «Птушыная дарога», 2002; «Жывая вада крыніц», 2009; «Вячэра для вожыка», 2013; «Год-карагод», 2013 і інш.). Выхаванне экалагічнай культуры і цікавасці дзяцей да пазнання прыроды.

Маральна-этычная праблематыка п'ес-казак «Сонейка, свяці!», «Залатое зярнятка», «Сакрэты Вогніка», «Калі тупне зайка...», «Усміхніся, прынцэса!».

Тэма 26. Дзіцячая літаратура на сучасным этапе: проза, паэзія, драматургія

Пашырэнне жанрава-тэматычных абсягаў у прозе, паэзіі, драматургіі.

Гістарычнае мінулае і сённяшні дзень роднай зямлі, непаўторная прырода Беларусі ў кнігах Я. Пархуты «Зямля бацькоў нашых» (1988), У. Ліпскага «Я тут живу: дзецям пра Беларусь» (2008), А. Бензерука «Свята для сэрца» (2009), В. Гардзея «Малая дзіцячая Чырвоная кніга» (2010), «Лясная кніга ў творах беларускіх пісьменнікаў» (укладальнік А. Бадак, 2008), «Блакiтная кніга ў творах беларускіх пісьменнікаў» (укладальнік А. Масла, 2009), «Галасы старажытных падарожнікаў» (пераказаў У. Ягоўдзік, 2013). Асэнсаванне гісторыі беларускага народа ў творах У. Бутрамеева, У. Арлова, С. Тарасава. Агляд кнігі «Вялікія і славытыя людзі беларускай зямлі» (укладальнік І. Клепікаў, 2010).

Узмацненне казачнага пачатку ў прозе А. Бадака «Незвычайнае падарожжа ў краіну ведзьмаў» (2001), В. Шырко «Дзед Манюкін не салжэ» (1990), «Дзед Манюкін і ўнукі» (2003). Спалучэнне фантастычнага з рэальным у творах «Галенчына “Я”, або Планета Цікаўных Хлопчыкаў» (1990) Р. Баравіковай, «Радасці і нягоды залацістага карасіка Бубліка» (2004) А. Савіцкага.

Сінтэз паэзіі і прозы ў кнізе В. Зуёнкі «Бадзірог» (1995): «карагод вясёлых прыгод – і рыфмай звязаных, і проста расказаных». Агляд кнігі В. Зуёнкі «Рэха» (2003).

Сучасная літаратурная казка і яе асаблівасці. Казкі А. Масла, Г. Аўласенкі, У. Ліпскага, М. Маляўкі, Р. Баравіковай, У. Мацвееўкі, А. Бадака, А. Жука, А. Зэжава, А. Бутэвіча, С. Мінскевіча, Л. Улашчанкі, А. Якімовіча, Р. Бензерука. Агляд кніг серыі «Казкі XXI стагоддзя», серыі «Беларуская аўтарская казка» («Чароўныя пацеркі», 2006, «Вежа міру», 2007, «Крынічка Буль-Буль», 2010).

Характэрныя асаблівасці сучаснай паэзіі – творчае развіццё фальклорных

традыцый на новай, адпаведнай нашаму часу, аснове. Жанравае багацце паэзіі – казкі, паэмы, вершы, калыханкі, пацешкі, загадкі, задачкі, скарагаворкі, песні. Шырыня тэматыкі: вершы аб Радзіме, прыродзе, працы, пра дзяцінства. Педагагічная накіраванасць, гумар і лірызм твораў, даступнасць дзіцячаму ўспрыманню.

Нацыянальная адметнасць твораў В. Жуковіча (зб. «Гуканне вясны», 1992; «Свет – дзівосны», 2000), У. Карызны («Іграй, жалейка, не змаўкай...», 1998), Л. Пранчака («Дзяўчынка-беларуска», 1993; «Цік-так ходзікі», 2001), В. Лукшы «Адзіны ў свеце край» (2004), М. Пазнякова («У родным краі», 2009; «Радзіма», 2012).

Агляд паэтычных зборнікаў: А. Дзеружынскага «Жывая азбука» (1995), І. Курбекі «Хітрыя літары» (2004), М. Чарняўскага «Сонечны кошык» (2009), «Колькі ў сонейка сяброў!» (2009), «Як зрабіць вясёлым дзень» (2012), У. Паўлава «Хто знае – адгадае» (1997), «Згадка на дабро» (2004), В. Гардзея «Зайкава балалайка» (1998), М. Маляўкі «Марфутка-імянініца» (2008), У. Мацвееўкі «Дабранач» (2003), «Староначкі з моўнай скарбоначкі» (2008), У. Мазго «Цуда-вуда» (2008), «Загадкавая азбука» (2012), «Лепшыя сябры» (2012), М. Пазнякова «Песня прыроды» (2012), «У бары і на двары» (2012), Н. Галіноўскай «Звяры ў трамваі» (2013) і інш.

Драматургія для дзяцей. Фальклорныя матывы, вобразы, элементы прыгодніцтва ў п'есах В. Лукшы «Чароўны камень» (1984), З. Дудзюк «Жывая вада» (1994), «Дудка-самагудка» (2001), П. Васючэнкі і С. Кавалёва «Дзівосныя авантуры паноў Кубліцкага ды Заблоцкага» (1992), П. Васючэнкі «Новы калабок» (1996), «Страшнік Гам» (1994), Г. Каржанеўскай «Шукайце кветку-папараць» (2004), «Вандраванне ў Княства Сноў» (2009). Адметная сюжэтна-вобразная структура п'ес.

Зварот да жанру «фэнтэзі»: «Канікулы на астэроідзе», «Сінязорка» З. Дудзюк, «Міжпланетны пажарнік», «Шкляныя горы, альбо Праграміст Чароўнай даліны» Р. Баравіковай, «Кацярынка і Кэт» П. Васючэнкі, «Калі прыляцелі іншапланецяне» Т. Мушынскай. Спробы ўвасаблення «рыцарскай тэмы» ў п'есах П. Васючэнкі «Маленькі збраяносец» (1997), С. Кавалёва «Драўляны рыцар» (1995), Л. Рублеўскай «Янук, рыцар Мятлушкі» (1994).

Экалагічныя праблемы ў п'есах «Каляровая затока» П. Васючэнкі, «Кветкі пад ліўнем» І. Сідарука, «Зімовая песня жаўрука» Г. Марчука. Чалавек і прырода ў п'есе «Чароўны гадзіннік» («Гадзіннік Лікбога») З. Дудзюк. Знаходкі ў наследаванні традыцый сусветнай літаратуры.

Выкарыстанне літаратурных крыніц для стварэння новых узораў сцэнічных твораў для дзяцей: «Спадчына бабулі Зімавухі» Л. Рублеўскай – «Снежная каралева» Х.К. Андэрсена, «Зорны хлопчык» Г. Каржанеўскай – «Маленькі прынц» Антуана дэ Сент-Экзюперы, «Віртуальнае зубраня» І. Сідарука – эпізоды з паэмы М. Гусоўскага «Песня пра зубра», «Як птушкі дуб ратавалі» Г. Каржанеўскай – «Казкі жыцця» Якуба Коласа.

Мастакі-ілюстратары дзіцячых кніг. Удзел у афармленні выданняў для дзяцей Т. Беразенскай, Я. Куліка, А. Лось, Н. Паплаўскай, У. Жука, У. Пашчасцева і інш. Пошукі мастацкай выразнасці, адлюстраванне ў пейзажах прыгажосці, багацця фарбаў роднай прыроды.

Перыядычны друк для дзяцей. Часопіс «Вясёлка»: асноўныя рубрыкі, тэматыка.

**ВУЧЭБНА-МЕТАДЫЧНАЯ КАРТА
ВУЧЭБНАЙ ДЫСЦЫПЛІНЫ «БЕЛАРУСКАЯ ДЗІЦЯЧАЯ ЛІТАРАТУРА»**

Нумар раздзела, тэмы	Назва раздзела, тэмы	Колькасць аўдыторных гадзін		Самастойная работа студэнта	Матэрыяльнае забеспячэнне заняткаў	Літаратура	Формы кантролю ведаў
		Лекцыі	Практычныя (семінарскія) заняткі				
1	2	3	4	5	6	7	8
I	Беларуская дзіцячая літаратура	24	24	60			
1.	Уводзіны. Вытокі беларускай дзіцячай літаратуры	1		2			
	<p>1. Паняцце аб дзіцячай літаратуры і дзіцячым чытанні. Спецыфіка літаратуры для юнага чытача. Роля мастацкага афармлення кніг для дзяцей адпаведнага ўзросту.</p> <p>2. Пытанні тэорыі дзіцячай літаратуры. Пераасэнсаванне некаторых тэарэтычных праблем ва ўмовах сучаснага жыцця.</p> <p>3. Перыядызацыя беларускай дзіцячай літаратуры.</p> <p>4. Агляд вучэбнай і крытычнай літаратуры па курсе.</p>	1		2	Беларуская дзіцячая літаратура: вучэб. дапам. / Пад рэд. А.М. Макарэвіча, М.Б. Яфімавай. Мінск., 2008	Асн.: [1], [2]. Дад.: [3], [4], [5], [6]	
2.	Дзіцячая літаратура пачатку XX стагоддзя	1	2	2			
2.1.	<p>1. Беларускае нацыянальнае адраджэнне. Адкрыццё нацыянальных школ, легалізацыя беларускага друку (выхад газет «Наша доля», «Наша ніва»).</p> <p>2. «Беларускі лемантар» (1906) — першая кніга для навучання дзяцей роднай мове. Пытанне аб аўтарстве.</p> <p>3. Цётка. Асветніцкая дзейнасць пісьменніцы, яе роля ў станаўленні літаратуры для дзяцей.</p> <p>4. «Другое чытанне для дзяцей беларусаў» (1909) Якуба Коласа. Кампазіцыя кнігі. Ідэйна-тэматычнае і жанравае багацце твораў чытанкі, іх гуманістычны змест.</p> <p>5. Кандрат Лейка, Францішак Аляхновіч – пачынальнікі</p>	1		2	Камп’ютарная прэзентацыя № 1	Асн.: [1], [2]. Дад.: [3], [4], [5], [6].	

	нацыянальнай драматургіі для дзяцей.					
2.2.	<p>1. Цётка «Першае чытанне для дзетак беларусаў» (1906). Тэма жыцця беларускай вёскі як асноўная тэма твораў чытанкі («Нядзеля», «Наша гаспадарка», «Мая вёска»). Гуманістычны змест апавядання «Міхаська».</p> <p>2. «Другое чытанне для дзяцей беларусаў» (1909) Якуба Коласа. Кампазіцыя кнігі. Ідэйна-тэматычнае і жанравае багацце твораў чытанкі</p> <p>3. Кандрат Лейка. Казачны сюжэт п'есы «Снатворны мак» (1912). Павучальны змест твора.</p> <p>4. Францішак Аляхновіч. Ідэйна-мастацкія асаблівасці «Жывых казак».</p> <p>5. Карусь Каганец, Вацлаў Ластоўскі. Фальклорныя матывы ў творах</p> <p>6. Максім Багдановіч. Паэтызацыя прыроды. Ідэйны змест казкі «Мушка-зялянушка і камарык – насаты тварык».</p>	2		<p>Чытанкі Цёткі, Якуба Коласа (факсімільныя выданні) CD-дыск «Максім Багдановіч. Вершы». Чытае засл. артыст РБ Віктар Мінаеў</p> <p>Творы Лейкі, Багдановіча</p>	<p>Асн.: [1], [2]. Дад.: [3], [4], [5], [6]</p>	<p>Слуханне вершаў у выкананні В. Мінаева</p>
3.	Дзіцячая літаратура ў 20-я гады XX стагоддзя		2			
	<p>1. Задачы літаратуры для юнага чытача: асваенне новых тэм, пашырэнне сувязі з жыццём, жанравае ўзбагачэнне.</p> <p>2. Перыядычны друк для дзяцей. Дзейнасць часопісаў «Зоркі» (1921 – 1922), «Беларускі піянер» (1924 – 1929), газеты «Піянер Беларусі» (з 1929).</p> <p>3. Дыскусія аб развіцці казачнага жанру ў літаратуры для падростаючага пакалення.</p> <p>4. Жыццесцвярджальны, мажорны, рамантычна-ўзнёслы пафас паэзіі, ідэйна-тэматычныя набыткі прозы для юнага чытача.</p> <p>5. Перыядычны друк у Заходняй Беларусі.</p>		2	<p>Мастацкія творы Алеся Гаруна. Зб. «Матчын дар», «Жывыя казкі для дзіцячага тэатру». Казкі «Каваль Вярнідуб» А. Якімовіча, «Пра смелага ваяку Мішку...» М. Лынькова.</p>	<p>Асн.: [1], [2]. Дад.: [3], [4], [5], [6]</p>	
4.	Дзіцячая літаратура ў 30-я гады XX стагоддзя	1	2			
	<p>1. Далейшае развіццё дзіцячай літаратуры ў жанравых і тэматычных адносінах. Роля перыядычных выданняў у папулярызацыі мастацкага слова.</p> <p>2. Пошукі пісьменнікаў у стварэнні вобраза юнага героя сучаснасці, узбагачэнне мастацкага вопыту дзіцячай літаратуры творамі Янкі Маўра, М. Лынькова. Паглыбленне псіхалагізму ў творах гэтага перыяду.</p> <p>3. Паэзія для дзяцей, жанр казкі ў дзіцячай літаратуры 30-х гг.</p> <p>4. Дзіцячая драматургія. Фальклорная аснова твораў.</p>	1	2		<p>Асн.: [1], [2]. Дад.: [3], [4], [5], [6]</p>	

5.	Янка Купала	1		2			
5.1.	<p>1. Маленства паэта паводле кнігі З. Бандарынай «Ой, рана на Івана.» (1979), У. Сулкоўскага, А. Міраславіча «Янка Купала» (2007), У. Ліпскага «Янкаў вянок: дзесям пра Янку Купалу» (2009).</p> <p>2. Сувязь з традыцыямі беларускага дзіцячага фальклору як адметныя рысы творчасці 20-х г. Янкі Купалы для юнага чытача.</p> <p>3. Вершы Янкі Купалы 30-х гг. для юных чытачоў. Элементы ўмоўнасці ў творы.</p> <p>4. Паэтычны роздум над лёсам дзяцей, іх будучыняй (вершы «Над калыскай», «Сірачя доля», «Песня сіраты»).</p> <p>5. Абуджэнне ў дзяцей пачуцця нацыянальнай годнасці, выхаванне любові да роднай зямлі, да роднай мовы – верш «Сын і маці». Паэтызацыя красы зімовай прыроды ў вершы «Мароз». Традыцыі фальклорнай паэтыкі ў творчасці Янкі Купалы.</p> <p>6. Выкарыстанне фальклорных матываў і танцавальнай рытмікі ў вершы «Дзіцячае». Заахвочванне дзяцей да вучобы. Гісторыя напісання верша «Хлопчык і лётчык».</p> <p>7. Паказ шырокіх жыццёвых перспектывы для моладзі ў вершах «Сыны», «Алеся». «Хлопчык і лётчык на вайне» – раскрыццё думак і перажыванняў падлетка, абумоўленых трагедыяй вайны. Элементы ўмоўнасці ў творы.</p>	1		2	Камп’ютарная прэзентацыя № 2	Асн.: [1], [2]. Дад.: [3], [4], [5], [6]	Рэфераты
6.	Якуб Колас	1	2	2			
6.1.	<p>1. Увага пісьменніка да праблем нацыянальнай літаратуры. Якуб Колас – аўтар «Другога чытання для дзяцей беларусаў».</p> <p>2. Гуманістычны змест апавяданняў «Дзеравеншчына» (1912), «Сірата Юрка» (1914), «У старых дубах» (1912). Прырода і дзеці. Паказ імкнення дзяцей да свету, дзе пануе гармонія.</p> <p>3. Вершаваная казка «Рак-вусач» (1926).</p> <p>4. Пейзажныя вершы для дзяцей. Сатырычны верш «Савось-распуснік» (1926). Майстэрства паэта-псіхолага.</p> <p>5. Паэма «Міхасёвы прыгоды» (1934).</p>	1		2	Камп’ютарная прэзентацыя № 3 CD-дыск “Якуб Колас. Янка Купала”. Аўдыёматэрыял, Мн., 2007. Свае творы чытаюць Якуб Колас, Янка Купала; творы Якуба Коласа чытае сын пісьменніка М. Міцкевіч	Асн.: [1], [2]. Дад.: [3], [4], [5], [6],	

6.2.	<p>1. Якуб Колас – аўтар «Другога чытання для дзяцей беларусаў».</p> <p>2. Гуманістычны змест апавяданняў «Дзеравеншчына» (1912), «Сірата Юрка» (1914), «У старых дубах» (1912). Тыпалагічнае падабенства апавяданняў «Ванька» А. Чэхава і «Дзеравеншчына» Якуба Коласа. Праблематыка апавяданняў «Страшнае спатканне», «Наталька», «Джон і муха», «Рыбакі», «Чоран». Глыбіня пранікнення ў псіхалогію дзяцей.</p> <p>3. Народная казка ў апрацоўцы Якуба Коласа («Дудар», «Як пеўнік ратаваў курачку», «Пчала і шэршань», «Зайкіна хатка» і інш.).</p> <p>4. Вершаваная казка «Рак-вусач» (1926). Эстэтычнае, пазнавальнае і выхаваўчае значэнне казкі.</p> <p>5. Пейзажныя вершы для дзяцей: «На полі вясной», «На рэчцы зімою», «Песня аб вясне», «Зіма», «На лузе», «Ручэй» і інш. Майстэрства паэта-псіхолога ў сатырычным вершы «Савось-распуснік» (1926).</p> <p>6. Паэма «Міхасёвы прыгоды» (1934). Прырода і дзеці. Метафарычнасць мовы.</p>		2		<p>CD-дыск “Якуб Колас. Янка Купала”. Аўдыёматэрыял, Мінск, 2007. Творы Якуба Коласа</p>	<p>Асн.: [1], [2]. Дад.: [3], [4], [5], [6]</p>	<p>Слуханне вершаў у выкананні М. Міцкевіча Калёквіум па паэзіі (чытанне вершаў на памяць)</p>
7.	Змітрок Бядуля	1	1	2			
7.1.	<p>1. Маленства Змітрака Бядулі .</p> <p>2. Пачатак літаратурнай дзейнасці.</p> <p>3. Паэзія З. Бядулі для маленькага чытача.</p> <p>4. Зварот да сюжэтаў і матываў вуснай народнай творчасці.</p>	1		2	<p>Манаграфія В.А.Лашкевіч “Змітрок Бядуля – дзецям</p>	<p>Асн.: [1], [2]. Дад.: [3], [4], [5], [6]</p>	
7.2.	<p>1. Тэматыка, мастацкія асаблівасці апавяданняў 1912 – 1915 гг. («Пяць лыжак заціркі», «Малыя дрывасекі», «Велікодныя яйкі», «Дзе канец свету?»). Драматызм, вастрыня канфліктаў, глыбокі псіхалагізм, прастата і лаканічнасць апісання.</p> <p>2. Паэзія З. Бядулі для маленькага чытача: «Мае забавы», «Дудачка», «Калыханка», «Вясной», «Сняжынкi», «Конік», «Верабейчык» і інш.</p> <p>3. Аповесць «Сярэбраная табакерка» (1940). Кантрастнае размежаванне добра і зла. Шматпланавасць твора, умоўнасць вобразаў.</p>		1		<p>Манаграфія В.А. Лашкевіч “Змітрок Бядуля – дзецям” Кнігі З. Бядулі для дзяцей</p>	<p>Асн.: [1], [2]. Дад.: [3], [4], [5], [6]</p>	<p>Экспрэс-апытанне.</p>
8.	Янка Маўр	1	2	2			
8.1.	<p>1. Старонкі жыцця Янкі Маўра паводле аўтабіяграфічнай аповесці «Шлях з цемры»</p>	1		2	<p>Манаграфіі: Яфімава М. “Цэлы</p>	<p>Асн.: [1],</p>	

	<p>2. Пачатак літаратурнай дзейнасці. Навукова-пазнавальная аповесць «Чалавек ідзе» (1926).</p> <p>3. Апавяданні 1920-х гадоў «Слёзы Тубі», «Незвычайная прынада», «Лацароні».</p> <p>4. Распрацоўка жанраў прыгодніцкай аповесці («У краіне райскай птушкі», 1928, «Сын вады», 1928), рамана для юнага чытача («Амок», 1929).</p> <p>5. Зварот да нацыянальнай тэматыкі. Праблема чалавека і прыроды, іх узаемаадносін у аповесці «Палескія рабінзоны» (1930). Праблема выхавання асобы ў паўсядзённым жыцці (школьная аповесць «ТВТ», 1934).</p> <p>6. Спраба распрацаваць жанр фантастычнай аповесці («Фантамабіль прафесара Цылякоўскага, 1954). Навуковая дакладнасць і мастацкія пралікі.</p> <p>7. Значэнне творчасці Янкі Маўра ў развіцці дзіцячай літаратуры.</p>				<p>свет — дзецям”.</p> <p>Гурэвіч Э. “Янка Маўр: Нарыс жыцця і творчасці”.</p>	<p>[2]. Дад.: [3], [4], [5], [6]</p>	
8.2.	<p>1. Навукова-пазнавальная аповесць «Чалавек ідзе» (1926).</p> <p>2. Апавяданні 20-х гадоў «Слёзы Тубі», «Незвычайная прынада», «Лацароні».</p> <p>3. Распрацоўка жанраў прыгодніцкай аповесці («У краіне райскай птушкі», 1928, «Сын вады», 1928).</p> <p>4. Праблема чалавека і прыроды, іх узаемаадносін у аповесці «Палескія рабінзоны» (1930). Творчая распрацоўка пісьменнікам традыцыйнага сюжэта рабінзанады.</p> <p>5. Праблема выхавання асобы ў паўсядзённым жыцці (апавесць «ТВТ», 1934).</p> <p>6. Псіхалагічныя апавяданні Янкі Маўра 30-х гадоў: «Шчасце», «Бярозавы конь», «Падарожжа вакол дома».</p>		2		Творы Янкі Маўра	<p>Асн.: [1], [2]. Дад.: [3], [4], [5], [6]</p>	Абарона праектаў
9.	Дзіцячая літаратура першага пасляваеннага дзесяцігоддзя	1		2			
	<p>1. Грамадска-палітычная атмасфера пасля Перамогі.</p> <p>2. Прыход новых аўтараў (Васіль Вітка, А. Вольскі, П. Кавалёў, А. Васілевіч, Я. Бяганская, В. Хомчанка, Н. Гілевіч, Е. Лось, А. Дзеружынскі і інш.).</p> <p>3. Патрыятычная накіраванасць мастацкай літаратуры ў гады Вялікай Айчыннай вайны. Арганічнае збліжэнне літаратуры для дарослага чытача і дзяцей.</p> <p>4. Шляхі развіцця прозы ў першае пасляваеннае дзесяцігоддзе, яе</p>	1		2	Кнігі Янкі Брыля, Э. Агняцвет, А. Вялюгіна, А. Вольскага, В. Віткі, М. Танка	<p>Асн.: [1], [2]. Дад.: [3], [4], [5], [6]</p>	

	шматгэмнасць і шматжанравасць.						
10.	Алесь Якімовіч	1	1	2			
10.1.	1. Дзяцінства будучага пісьменніка. Вучоба ў Белпедтэхнікуме, Белдзяржуніверсітэце. Праца настаўнікам. 2. Тэматычная і жанравая разнастайнасць прозы пісьменніка. 3. Зварот да вуснай народнай творчасці.	1		2	Творы А. Якімовіча	Асн.: [1], [2]. Дад.: [3], [4], [5], [6]	
10.2.	1. Зварот пісьменніка да маральна-этычных праблем (зборнік апавяданняў «Залатыя рукі», 1975). 2. Тэма Вялікай Айчыннай вайны ў творчасці А. Якімовіча: аповесць «Смелыя людзі» (1960), апавяданні «Аўтамат» (1945), «Аладкі» (1944), «Чарнавочка» (1947). 3. Сучаснасць і далёкая гісторыя ў аповесцях «Базылёў курган» (1954), «Адкуль ліха на свеце» (1963), «Канец сервітуту» (1968), «Кастусь Каліноўскі» (1971), «Цяжкі год» (1976). 4. Зварот да вуснай народнай творчасці. Творчая апрацоўка казак.		1		Мастацкія творы Алесея Якімовіча	Асн.: [1], [2]. Дад.: [3], [4], [5], [6]	Экспрэс-апытанне
11.	Уладзімір Дубоўка	1	1	2			
11.1.	1. Першыя творы для дзяцей (казкі «Музыка-чарадзеінік», «Залатое дно»). Супрацоўніцтва ў часопісе «Беларускі піянер» (1924). 2. Вяртанне ў літаратуру пасля працяглага перапынку. Творчае асваенне традыцый вуснай творчасці народаў свету. 3. Тэма чалавека і прыроды ў навукова-пазнавальных аповесцях У. Дубоўкі «Жоўтая акацыя» (1967), «Ганна Алелька» (1969) і прыгодніцкай аповесці «Як Алік у тайзе заблудзіўся» (1974). Асаблівасці падачы матэрыялу.	1		2	Манаграфія Д. Бугаёў Уладзімір Дубоўка: кніга пра паэта.	Асн.: [1], [2]. Дад.: [3], [4], [5], [6]	
11.2.	1. Маральна-этычная праблематыка казак, філасафічнасць зместу. Асаблівасці паэтыкі. 2. Тэма чалавека і прыроды ў навукова-пазнавальных аповесцях У. Дубоўкі «Жоўтая акацыя» (1967), «Ганна Алелька» (1969) і прыгодніцкай аповесці «Як Алік у тайзе заблудзіўся» (1974). Асаблівасці падачы матэрыялу.		1			Асн.: [1], [2]. Дад.: [3], [4], [5], [6]	Выразнае чытанне і каменціраваны аналіз твораў У. Дубоўкі
12.	Дзіцячая літаратура 1955 – 1965 гадоў	1		2			
	1. Літаратурна-грамадская атмасфера сярэдзіны 50 – 60-х гг.	1		2	Кнігі для дзяцей	Асн.: [1], [2]. Дад.: [3], [4], [5], [6]	Рэфераты

	<p>2. Здабыткі паэзіі Васіля Віткі, С. Грахоўскага, С. Шушкевіча, М. Калачынскага, А. Пысіна і інш.</p> <p>3. Проза. Узмацненне цікавасці да маральна-этычнай праблематыкі. Кнігі апаবাদанняў.</p>				<p>В. Вольскага, А. Пальчэўскага, Е. Лось</p>	<p>[1], [2]. Дад.: [3], [4], [5], [6]</p>	
13.	Дзіцячая літаратура 1965 – 1985 гадоў	1		2			
	<p>1. Плённае развіццё прозы. Пашырэнне тэматычных абсягаў. Жанрава-стылявыя пошукі ў адлюстраванні тэмы Вялікай Айчыннай вайны. Творчасць літаратараў – «дзяцей вайны».</p> <p>2. Навукова-пазнавальная літаратура. Краязнаўчыя кнігі В. Вольскага «Падарожжа па краіне беларусаў» (1968), «Палессе» (1971). Цыклы прыродазнаўчых нарысаў пісьменніка «Лёс Дункана» (1978), «Дзень добры, Бяроза» (1984).</p> <p>3. «Зямля пад белымі крыламі» (1977) У. Караткевіча.</p> <p>4. Вядучыя матывы, вобразы літаратуры для дзяцей гэтага перыяду.</p> <p>5. Паэзія. Жанрава-тэматычная разнастайнасць. Багацце творчых індывідуальнасцей.</p>	1		2	<p>Кнігі для дзяцей Б. Сачанкі, В. Казько, У. Караткевіча, Д. Слаўковіча, П. Рунца, П. Кавалёва, В. Гарбука, У. Юрэвіча</p>	<p>Асн.: [1], [2]. Дад.: [3], [4], [5], [6]</p>	
14.	Максім Танк	1	1	2			
14.1.	<p>1. Першыя творы Максіма Танка для дзяцей у заходнебеларускіх часопісах «Беларускі летапіс» і «Снапок». Увага паэта да вуснай народнай творчасці. Агляд кнігі «Блікі сонца» (1997).</p> <p>2. Тэматыка і праблематыка твораў Максіма Танка для дзяцей.</p>	1		2	<p>Камп’ютарная прэзентацыя № 4</p>	<p>Асн.: [1], [2]. Дад.: [3], [4], [5], [6]</p>	
14.2.	<p>1. Услаўленне смеласці і самаахвярнасці ў барацьбе за праўду і справядлівасць («Сказ пра Вяля»). Ідэя пераможнасці мастацтва («Казка пра Музыку»).</p> <p>2. Вершаваная апрацоўка народных казак «Конь і Леў», «Галінка і верабей», «Ехаў казачнік Бай», «Журавель і чапля». Маральна-этычныя праблемы ў гэтых казках.</p> <p>3. Праблемы таварыскасці, сціпласці ў творах з уласна аўтарскім сюжэтам («Жук і слімак», «Мухамор». «Казка пра мядзведзя», «Сярод лясоў наднёманскіх»).</p> <p>4. Напаўненне традыцыйнага казачнага сюжэта сучасным зместам –</p>		1		<p>Казкі У. Дубоўкі, М. Танка, С. Шушкевіч</p>	<p>Асн.: [1], [2]. Дад.: [3], [4], [5], [6]</p>	<p>Калёквіум па паэзіі М. Танка (чытанне вершаў на памяць)</p>

	«Быліна пра касмічнае падарожжа Мураша Бадзіні». Спалучэнне рэальнага і неверагоднага ў творах паэта. 5. «Лемантар» Максіма Танка як вандроўка па моўных сховах. Метафарычнасць, казачная асацыятыўнасць, нацыянальны каларыт твораў паэта.						
15.	Станіслаў Шушкевіч	1		2			
	1. Пачатак літаратурнай дзейнасці. Арыентацыя паэта на фальклорныя традыцыі. Вобразы беларускай фауны і флоры як скразныя ў кнігах для дзяцей 2. Тэма працы, паэтызацыя прыроды, вершы-жарты. 3. Асаблівасці паэтыкі вершаў С. Шушкевіча: канкрэтнасць паэтычнага вобраза, дакладнасць рыфмы, інтанацыйнае багацце, меладычнасць.	1		2	Кнігі для дзяцей: «Лясная калыханка», «Сарочы керамок» і інш.	Асн.: [1], [2]. Дад.: [3], [4], [5], [6]	
16.	Васіль Вітка	1	2	2			
16.1.	1. Паэт пра сваё маленства, пра настаўнікаў у жыцці і літаратуры. 2. Творчае выкарыстанне народных матываў, сюжэтаў, вобразаў, моўна-выяўленчых сродкаў у казках. 3. Вершаваныя жанры дзіцячага фальклору (калыханкі, пацешкі, лічылкі, загадкі, скарагаворкі) у апрацоўцы Васіля Віткі (зборнікі 4. Майстэрства Васіля Віткі як апавядальніка 5. Васіль Вітка — лаўрэат Дзяржаўнай прэміі Рэспублікі Беларусь, лаўрэат Ганаровага дыплама імя Г. Х. Андэрсена.	1		2	Камп'ютарная прэзентацыя № 5	Асн.: [1], [2]. Дад.: [3], [4], [5], [6]	
16.2.	1. Казка для дзяцей «Вавёрчына гора». Пафас дзейснай дабраты, узаемадапамогі, калектывізму, народна-песенная вобразнасць, прыём антрапамарфізму. 2. Вершаваныя жанры дзіцячага фальклору (калыханкі, пацешкі, лічылкі, загадкі, скарагаворкі) у апрацоўцы Васіля Віткі. Вершы пра птушак (кніга «Госці», 1984). 3. Майстэрства Васіля Віткі як апавядальніка («Зайчык-вадалаз», «Чмяліны мёд», «Трывога ў Ельнічах» і інш.). Юны герой у розных дачыненнях да людзей і прыроды. 4. Выступленні паэта па праблемах выхавання дзяцей і развіцця дзіцячай літаратуры. Выхаванне любові да слова і адчування яго характава.		2		Манаграфія С. Марчанкі Васіль Вітка: Нарыс жыцця і творчасці. Кнігі Васіля Віткі для дзяцей	Асн.: [1], [2]. Дад.: [3], [4], [5], [6]	Калёквіум па паэзіі Васіля Віткі (чытанне вершаў на памяць)

17.	Алена Васілевіч	1	1	2			
17.1.	1. Тэтралогія «Пачакай, затрымайся» (1972). 2. Аналітычнасць і псіхалагізм прозы А. Васілевіч. Раскрыццё ўнутранага свету дзяцей. Сюжэтнасць і эмацыянальнасць апавяданняў.	1		2	Мастацкія творы А. Васілевіч	Асн.: [1], [2]. Дад.: [3], [4], [5], [6]	
17.2.	1. Тэтралогія «Пачакай, затрымайся» (1972). Паказ духоўнага станаўлення, фарміравання светапогляду Ганькі Гурновіч. 2. Маральна-этычная праблематыка апавяданняў «Шурка Рэмзікаў», «Сябры», «Вернісаж», «Арфа» і інш. 3. Тэма «чалавек і прырода» ў апавяданнях «Браты-артысты», «Геша», «Бабуліны кватаранты», «Калінавая рукавічка» і інш.		1		Зборнікі апавяданняў «Заўтра ў школу», «Сябры», «Калінавая рукавічка»	Асн.: [1], [2]. Дад.: [3], [4], [5], [6]	Напісанне эсэ па творах А. Васілевіч
18.	Эдзі Агняцвет		1	2			
18.1.	1. Тэматычная і жанравая шматстайнасць творчасці Эдзі Агняцвет. 2. Паэтызацыя працы, пейзажныя вершы, тэма аховы прыроды, тэма міру і дружбы. 3. Сатырычна-гумарыстычныя вершы. 4. Тэма Вялікай Айчыннай вайны ў творчасці Эдзі Агняцвет.		1	2		Асн.: [1], [2]. Дад.: [3], [4], [5], [6]	Экспрэс- апытанне
19.	Артур Вольскі	1	1	2			
19.1.	1. Наватарскія пошукі ў галіне тэм і жанраў. 2. Спалучэнне паэзіі, прозы і драматургіі ў некаторых творах паэта .	1		2	Кнігі А. Вольскага для дзяцей	Асн.: [1], [2]. Дад.: [3], [4], [5], [6]	
19.2.	1. Аналіз кніг «Чарнічка» (1964), «Рагатка» (1971), «Што такое мікра тое» (1971) і інш. 2. Спалучэнне паэзіі, прозы і драматургіі ў некаторых творах паэта («Рагатка», «Лясныя мастакі», «Сцяпан – Вялікі Пан»). 3. Вобраз Беларусі ў кнізе «Ізумрудавы горад, дзе ты?».		1		Зб. вершаў Эдзі Агняцвет, Артура Вольскага	Асн.: [1], [2]. Дад.: [3], [4],	Рэфераты

	<p>4. Гумарыстычныя вершы. Займальнасць сюжэтаў, казачнасць.</p> <p>5. Тэма хлеба як чалавечай каштоўнасці («Хлеб – усяму галава», 1989).</p> <p>6. Асаблівасці азбук «Жывыя літары» (1973), «Ад А да Я – прафесія мая» (1987).</p>					[5], [6]	
20.	Ніла Гілевіч	1	1	2			
20.1.	<p>1. Фальклорныя матывы і жанры ў паэзіі Ніла Гілевіча.</p> <p>2. Творы, напісаныя Н. Гілевічам па матывах балгарскай дзіцячай паэзіі .</p>	1		2	Камп'ютарная прэзентацыя № 6	Асн.: [1], [2]. Дад.: [3], [4], [5], [6]	
20.2.	<p>1. Фальклорныя матывы і жанры ў паэзіі Ніла Гілевіча. Займальнасць, мастацкая дасканаласць загадак (зборнікі «Сіні домік, сіні дом», 1961; «Загадкі», 1971).</p> <p>2. Творы, напісаныя Н. Гілевічам па матывах балгарскай дзіцячай паэзіі («Казка пра самалёт», «Белы мядзведзь у запарку», «Песня пра ручаёк», «Перапалох», «Бяроза і дуб», «Ленка», «За што мяне мама не пацалавала?» і інш. – кніга «Добры чалавек»).</p>		1			Асн.: [1], [2]. Дад.: [3], [4], [5], [6]	Падрыхтоўка прэзентацыі
21.	Рыгор Барадулін	1	1	4			
21.1.	<p>1. Жанравая разнастайнасць паэзіі Р. Барадуліна (вершы, калыханкі, пацешкі, жарты, скорогаворкі, лічылкі, задачкі, загадкі, казкі).</p> <p>2. Спосабы актывізацыі мастацкага мыслення дзяцей: вершы-пытанні, камічныя</p> <p>3. Роля паэзіі Р. Барадуліна ў абуджэнні цікавасці да роднага слова, чуйнасці да яго гучання, выхаванні ў дзяцей назіральнасці і пачуцця прыгожага.</p>	1		2	Камп'ютарная прэзентацыя № 7	Асн.: [1], [2]. Дад.: [3], [4], [5], [6]	
21.2.	<p>1. Жанравая разнастайнасць паэзіі Р. Барадуліна (вершы, калыханкі, пацешкі, жарты, скорогаворкі, лічылкі, задачкі, загадкі, казкі).</p> <p>2. Здольнасць паэта гуляць словам, уменне віртуозна карыстацца гукапісам, каламбурыць.</p> <p>3. Свет маленства ў вершах. Вершы пра жывёл і птушак.</p> <p>4. Традыцыі фальклору і наватарскія пошукі паэта ў жанры казкі («Бабуліна казка», «Мех шэрых, мех белых», «Не паслухаў зайчык маму», «Як воўк калядаваў», «Залатая прасніца»).</p>		1	2	Кнігі паэзіі Ніла Гілевіча, Рыгора Барадуліна для дзяцей	Асн.: [1], [2]. Дад.: [3], [4], [5], [6]	Калёквіум па паэзіі (чытанне вершаў на памяць)

22.	Павел Місько	1	1	2			
22.1.	1. Пазнавальны і выхаваўчы патэнцыял апавяданняў П. Місько пра прыроду. Маральна-этычная праблематыка апавяданняў. 2. Тэматычная разнастайнасць аповесцей 3. Казачныя прыгоды ў кнізе «Прыйдзі, дзень-залацень!».	1		2		Асн.: [1], [2]. Дад.: [3], [4], [5]	
22.2.	1. Гумарыстычная аповесць «Навасёлы, або Праўдзівая, часам вясёлая, часам страшнаватая кніга пра незвычайны месяц у жыцці Жэні Мурашкі» (1972). Элементы прыгодніцтва ў творы. 2. Праблемы сяброўства, чалавечых узаемаадносін у аповесцях «Прыгоды Бульбобаў», «Грот афаліны», «Эрпіды на планеце Зямля» і інш. 3. Казачныя прыгоды ў кнізе «Прыйдзі, дзень-залацень!».		1				Экспрэс-апытанне
23.	Уладзімір Ліпскі	1	1	4			
23.1.	1. Звесткі з біяграфіі У. Ліпскага. Рэдактарская дзейнасць у часопісе «Вясёлка». У. Ліпскі – лаўрэат Літаратурных прэмій імя Янкі Маўра (1993), імя Васіля Віткі (1997), Дзяржаўнай прэміі (2000). 2. Дзіцячы свет у апавяданнях У. Ліпскага Псіхалагізм, жыццёвасць сітуацый, адметнасць вобразаў. 3. Арыгінальныя сюжэты, казачная плынь, прыгодніцкія элементы ў аповесцях.	1		2		Асн.: [1], [2]. Дад.: [3], [4], [5], [6]	
23.2.	1. Дзіцячы свет у апавяданнях У. Ліпскага. Псіхалагізм, жыццёвасць сітуацый, адметнасць вобразаў. 2. Арыгінальныя сюжэты, казачная плынь, прыгодніцкія элементы ў аповесцях «Рыгоркавы прыгоды», «Клякса-Вакса і Янка з Дзіўнагорска», 1982 і інш. 3. Пазнавальны і выхаваўчы патэнцыял кніг «Азбука жыцця» (2010), «Я тут жыву: дзецям пра Беларусь» (2008), «Свіцязянская русалка» (2009), «Вясёлка над Нёманам» (2011).		1	2		Асн.: [1], [2]. Дад.: [3], [4], [5], [6]	Напісанне эсэ па творах У. Ліпскага
24.	Георгій Марчук		1	2			
24.1.	1. Тэматычная і жанравая разнастайнасць творчасці Г. Марчука. Мастацкая каштоўнасць, педагагічная накіраванасць казак, п'ес, навел. Агляд кнігі «Чужое багацце» (2012). 2. Традыцыі фальклору і наватарскія пошукі пісьменніка ў жанры казкі. Агляд кніг казак «Дзікая груша» (2000), «Прыгоды Агапкі і ката			2		Асн.: [1], [2]. Дад.: [3],	Рэфераты

	Фокуса” (2012). Элементы прыгодніцтва і паэтыка, напаўненне казачных сюжэтаў новым зместам, набліжэнне да сучаснасці.					[4], [5]	
24.2.	1. Мастацкая каштоўнасць, педагагічная накіраванасць казак, п’ес, навел. 2. Традыцыі фальклору і наватарскія пошукі пісьменніка ў жанры казкі : “Дзікая груша” (2000), “Прыгоды Агапкі і ката Фокуса” (2012). Элементы прыгодніцтва і паэтыка, напаўненне казачных сюжэтаў новым зместам, набліжэнне да сучаснасці.		1				Экспрэс-апытанне
25.	Уладзімір Ягоўдзік	1	2	2			
25.2.	1. Зварот У. Ягоўдзіка да народных скарбаў (кнігі “Сонейка, свяці!”, 1988; «Заклятыя скарбы», 1992; «Вужовы кароль», 1996). 2. Тэма далёкага мінулага Беларусі ў гісторыка-пазнавальнай кнізе «Сем цудаў Беларусі» (1999). 3. Фальклорная аснова твораў, прысвечаных роднай прыродзе. Выхаванне экалагічнай культуры і цікавасці дзяцей да пазнання прыроды. 4. Маральна-этычная праблематыка п’ес-казак.		2	2		Асн.: [1], [2]. Дад.: [3], [4], [5], [6]	Аналіз твораў
26.	Дзіцячая літаратура на сучасным этапе: проза, паэзія, драматургія	2	2	6			
26.1.	1. Пашырэнне жанрава-тэматычных абсягаў у прозе, паэзіі, драматургіі. 2. Сучасная літаратурная казка і яе асаблівасці. 3. Характэрныя асаблівасці сучаснай паэзіі. 4. Драматургія для дзяцей. 5. Зварот да жанру “фэнтэзі”: 6. Экалагічныя праблемы ў п’есах. 7. Выкарыстанне літаратурных крыніц для стварэння новых узораў сцэнічных твораў для дзяцей 8. Мастакі-ілюстратары дзіцячых кніг. 9. Перьядычны друк для дзяцей. Часопіс “Вясёлка”.	2 2		4		Асн.: [1], [2]. Дад.: [3], [4], [5], [6]	
26.2.	1. Гістарычнае мінулае і сённяшні дзень роднай зямлі, непаўторная прырода Беларусі ў кнігах Я. Пархуты, У. Ліпскага, В. Гардзея, У. Бутрамеева, У. Арлова, С. Тарасава і інш. 2. Сінтэз паэзіі і прозы ў кнізе В. Зуёнкі «Бадзірог» (1995): «карагод вясёлых прыгод – і рыфмай звязаных, і проста расказаных». Агляд кнігі		2	2	Кнігі сучасных аўтараў	Асн.: [1], [2]. Дад.: [3], [6]	Экспрэс-апытанне

<p>В. Зуёнка «Рэха» (2003).</p> <p>3. Сучасная літаратурная казка і яе асаблівасці.</p> <p>4. Жанравае багацце паэзіі – казкі, паэмы, вершы, калыханкі, пацешкі, загадкі, задачкі, скорагаворкі, песні. Шырыня тэматыкі: вершы аб Радзіме, прыродзе, працы, пра дзяцінства.</p> <p>5. Зварот да жанру «фэнтэзі».</p> <p>6. Выкарыстанне літаратурных крыніц для стварэння новых узораў сцэнічных твораў для дзяцей.</p> <p>7. Аналіз перыядычнага друку для дзяцей. Часопіс «Вясёлка»: асноўныя рубрыкі, тэматыка.</p> <p>8. Развіццё сучаснай юнацкай аповесці. Творы Я. Хвалея, В. Гапеева, А. Якімовіча.</p>						
УСЯГО	24	24	60			Залік

ІНФАРМАЦЫЙНА-МЕТАДЫЧНАЯ ЧАСТКА**ЛІТАРАТУРА****Асноўная літаратура**

1. Ганчарова-Цынкевіч, Т. У. Дзіцячая літаратура (беларуская) : дапам. для студэнтаў вузаў / Т. У. Ганчарова-Цынкевіч, С. А. Сычова ; Беларус. дзярж. пед. ун-т. – Мінск : БДПУ, 2022. – 236 с.
2. Дзіцячая літаратура [Электронны рэсурс] : вучэб.-метаад. комплекс для спецыяльнасцей 1-02 03 01 «Беларуская мова і літаратура», 1-02 03 03 «Беларуская мова і літаратура. Замежная мова (з указаннем мовы)» / склад. С. А. Сычова. – Рэжым доступу: <http://elib.bspu.by/handle/doc/2537>. – Дата доступу: 19.02.2024.

Дадатковая літаратура

1. Беларуская дзіцячая літаратура : хрэстаматыя : вучэб. дапам. для навучэнцаў пед. каледжаў і вучылішчаў / склад.: М. Б. Яфімава, В. М. Ляшук. – 2-е выд., перапрац. і дап. – Мінск : Выш. шк., 2003. – 638 с.
2. Беларуская дзіцячая літаратура : хрэстаматыя : вучэб. дапам. для студэнтаў пед. спецыяльнасцей ВНУ / аўт.-склад. М. Ф. Шаўлоўская. – Мінск : Юніпресс, 2006. – 688 с.
3. Беларуская дзіцячая літаратура : вучэб. дапам. / пад агул. рэд. А. М. Макарэвіча, М. Б. Яфімавай. – Мінск : Выш. шк., 2008. – 687 с.
4. Макарэвіч, А. М. Беларуская дзіцячая літаратура ў тэрмінах і паняццях : дапаможнік / А. М. Макарэвіч, В. І. Караткевіч ; Магілёўс. дзярж. ун-т ; пад агул. рэд. А. М. Макарэвіча. – Магілёў : МДУ, 2014. – 140 с.
5. Трафімчык, А. В. Беларуская дзіцячая драматургія / А. В. Трафімчык. – Мінск : Ковчег, 2012. – 127 с.
6. Шаўлоўская, М. Ф. Дыдактычны матэрыял па беларускай дзіцячай літаратуры : вучэб.-метаад. дапам. / М. Ф. Шаўлоўская. – 3-е выд. – Мінск : Беларус. дзярж. пед. ун-т, 2007. – 84 с.

МЕТАДЫЧНЫЯ РЕКАМЕНДАЦЫІ ПА АРГАНІЗАЦЫІ І ВЫКАНАННІ САМАСТОЙНАЙ РАБОТЫ

Мэтай самастойнай работы з'яўляецца мэтанакіраванае навучанне асноўным навыкам і ўменням для выканання самастойнай работы.

Задачами самастойнай работы студэнтаў з'яўляюцца:

- актывізацыя вучэбна-пазнавальнай дзейнасці студэнтаў;
- фарміраванне ўменняў і навыкаў самастойнага авалодання ведамі;
- фарміраванне ўменняў і навыкаў самастойнага прымянення ведаў на практыцы;
- самаразвіццё і самаўдасканаленне.

Пры выкананні самастойнай работы павінны быць створаны ўмовы, пры якіх будзе забяспечвацца актыўная роля студэнтаў у самастойным атрыманні ведаў і сістэматычным прымяненні іх на практыцы.

Кантроль самастойнай работы можа ажыццяўляцца ў выглядзе кантрольнай работы, тэста, абмеркавання рэфератаў, абмеркавання і абароны вучэбных заданняў, экспрэс-апытванняў на аўдыторных занятках.

ПЕРАЛІК ЗАДАННЯЎ І КАНТРОЛЬНЫХ МЕРАПРЫЕМСТВАЎ САМАСТОЙНАЙ РАБОТЫ СТУДЭНТАЎ

№ п/п	Назва тэмы	Колькасць гадзін на СРС	Заданні	Форма выканання
1.	Уводзіны. Вытокі беларускай дзіцячай літаратуры	2	Вывучыць адпаведны матэрыял і падрыхтаваць вусны адказ на тэму: Перыядызацыя беларускай дзіцячай літаратуры.	Вусная праверка атрыманых ведаў, кантрольныя пытанні
2.	Дзіцячая літаратура пачатку XX стагоддзя	2	Вывучыць адпаведны матэрыял і падрыхтаваць вусны адказ на тэму: Цётка «Першае чытанне для дзетак беларусаў» (1906). Тэма жыцця беларускай вёскі як асноўная тэма твораў чытанкі («Нядзеля», «Наша гаспадарка», «Мая вёска»). Гуманістычны змест апавядання «Міхаська».	Вусная праверка атрыманых ведаў, кантрольныя пытанні
3.	Дзіцячая літаратура ў 20-я гады XX стагоддзя	2	Вывучыць адпаведны матэрыял і падрыхтаваць вусны адказ на тэму: Перыядычны друк для дзяцей. Дзейнасць часопісаў «Зоркі» (1921 – 1922), «Беларускі піянер» (1924 – 1929), газеты «Піянер Беларусі» (з 1929).	Вусная праверка атрыманых ведаў, кантрольныя пытанні
4.	Дзіцячая літаратура ў 30-я гады XX стагоддзя	2	Вывучыць адпаведны матэрыял і падрыхтаваць вусны адказ на тэму: Паэзія для дзяцей, жанр казкі ў дзіцячай літаратуры 1930-х гг.	Вусная праверка атрыманых ведаў, кантрольныя пытанні
5.	Янка Купала	2	Вывучыць адпаведны матэрыял і падрыхтаваць вусны адказ на тэму: Абуджэнне ў дзяцей пачуцця нацыянальнай годнасці, выхаванне любові да роднай зямлі, да роднай мовы – верш «Сын і маці». Паэтызацыя красы зімовай прыроды ў вершы «Мароз». Традыцыі фальклорнай паэтыкі ў творчасці Янкі Купалы.	Вусная праверка атрыманых ведаў, кантрольныя пытанні
6.	Якуб Колас	2	Вывучыць адпаведны матэрыял і падрыхтаваць вусны адказ на тэму: Народная казка ў апрацоўцы Якуба Коласа («Дудар», «Як пеўнік ратаваў курачку», «Пчала і шэршань»,	Вусная праверка атрыманых ведаў, кантрольныя пытанні

			«Зайкіна хатка» і інш.).	
7.	Змітрок Бядуля	2	Вывучыць адпаведны матэрыял і падрыхтаваць вусны адказ на тэму: Паэзія З. Бядулі для маленькага чытача: «Мае забавы», «Дудачка», «Калыханка», «Вясной», «Сняжынкi», «Конік», «Верабейчык» і інш.	Вусная праверка атрыманых ведаў, кантрольныя пытанні
8.	Янка Маўр	2	Вывучыць адпаведны матэрыял і падрыхтаваць вусны адказ на тэму: Праблема выхавання асобы ў паўсядзённым жыцці (школьная аповесць «ТВТ», 1934). Асоба і калектыў. Ацэнка аповесці «ТВТ» Янкам Купалам, М. Горкім, С. Маршакom.	Вусная праверка атрыманых ведаў, кантрольныя пытанні
9.	Дзіцячая літаратура першага пасляваеннага дзесяцігоддзя	2	Вывучыць адпаведны матэрыял і падрыхтаваць вусны адказ на тэму: Патрыятычная накіраванасць мастацкай літаратуры ў гады Вялікай Айчыннай вайны Арганічнае збліжэнне літаратуры для дарослага чытача і дзяцей.	Вусная праверка атрыманых ведаў, кантрольныя пытанні
10.	Алесь Якімовіч	2	Вывучыць адпаведны матэрыял і падрыхтаваць вусны адказ на тэму: Тэма Вялікай Айчыннай вайны ў творчасці А. Якімовіча: аповесць «Смелыя людзі» (1960), апавяданні «Аўтамат» (1945), «Аладкі» (1944), «Чарнавочка» (1947).	Вусная праверка атрыманых ведаў, кантрольныя пытанні
11.	Уладзімір Дубоўка	2	Вывучыць адпаведны матэрыял і падрыхтаваць вусны адказ на тэму: Тэма чалавека і прыроды ў навукова-пазнавальных аповесцях У. Дубоўкі «Жоўтая акацыя» (1967), «Ганна Алелька» (1969) і прыгодніцкай аповесці «Як Алік у тайзе заблудзіўся» (1974).	Вусная праверка атрыманых ведаў, кантрольныя пытанні
12.	Дзіцячая літаратура 1955 - 1965 гадоў	2	Вывучыць адпаведны матэрыял і падрыхтаваць вусны адказ на тэму: Здабыткі паэзіі Васіля Віткі, С. Грахоўскага, С. Шушкевіча, М. Калачынскага, А. Пысіна і інш.	Вусная праверка атрыманых ведаў, кантрольныя пытанні

13.	Дзіцячая літаратура 1965 - 1985 гадоў	2	Вывучыць адпаведны матэрыял і падрыхтаваць вусны адказ на тэму: Навукова-пазнавальная літаратура. Краязнаўчыя кнігі В. Вольскага «Падарожжа па краіне беларусаў» (1968), «Палессе» (1971). Цыклы прыродазнаўчых нарысаў пісьменніка «Лёс Дункана» (1978), «Дзень добры, Бяроза» (1984).	Вусная праверка атрыманых ведаў, кантрольныя пытанні
14.	Максім Танк	2	Вывучыць адпаведны матэрыял і падрыхтаваць вусны адказ на тэму: «Лемантар» Максіма Танка як вандроўка па моўных сховах. Метафарычнасць, казачная асацыятыўнасць, нацыянальны каларыт твораў паэта.	Вусная праверка атрыманых ведаў, кантрольныя пытанні
15.	Станіслаў Шушкевіч	2	Вывучыць адпаведны матэрыял і падрыхтаваць вусны адказ на тэму: Асаблівасці паэтыкі вершаў С. Шушкевіча: канкрэтнасць паэтычнага вобраза, дакладнасць рыфмы, інтанацыйнае багацце, меладычнасць.	Вусная праверка атрыманых ведаў, кантрольныя пытанні
16.	Васіль Вітка	2	Вывучыць адпаведны матэрыял і падрыхтаваць вусны адказ на тэму: Майстэрства Васіля Віткі як апавядальніка («Зайчык-вадалаз», «Чмяліны мёд», «Трывога ў Ельнічах» і інш.). Юны герой у розных дачыненнях да людзей і прыроды.	Вусная праверка атрыманых ведаў, кантрольныя пытанні
17.	Алена Васілевіч	2	Вывучыць адпаведны матэрыял і падрыхтаваць вусны адказ на тэму: Аналітычнасць і псіхалагізм прозы А. Васілевіч. Раскрыццё ўнутранага свету дзяцей. Сюжэтнасць і эмацыянальнасць апавяданняў.	Вусная праверка атрыманых ведаў, кантрольныя пытанні
18.	Эдзі Агняцвет	2	Вывучыць адпаведны матэрыял і падрыхтаваць вусны адказ на тэму: Тэма Вялікай Айчыннай вайны ў творчасці Эдзі Агняцвет.	Вусная праверка атрыманых ведаў, кантрольныя пытанні
19.	Артур Вольскі	2	Вывучыць адпаведны матэрыял і падрыхтаваць вусны адказ на тэму: Асаблівасці азбук «Жывыя літары» (1973), «Ад А да Я – прафесія мая» (1987) В. Вольскага.	Вусная праверка атрыманых ведаў, кантрольныя пытанні

20.	Ніл Гілевіч	2	Вывучыць адпаведны матэрыял і падрыхтаваць вусны адказ на тэму: Творы, напісаныя Н. Гілевічам па матывах балгарскай дзіцячай паэзіі («Казка пра самалёт», «Белы мядзведзь у запарку», «Песня пра ручаёк», «Перапалох», «Бяроза і дуб», «Ленка», «За што мяне мама не пацалавала?» і інш. – кніга «Добры чалавек»).	Вусная праверка атрыманых ведаў, кантрольныя пытанні
21.	Рыгор Барадулін	4	Вывучыць адпаведны матэрыял і падрыхтаваць вусны адказ на тэму: Жанравая разнастайнасць паэзіі Р. Барадуліна (вершы, калыханкі, пацешкі, жарты, скорагаворкі, лічылкі, задачкі, загадкі, казкі).	Вусная праверка атрыманых ведаў, кантрольныя пытанні
22.	Павел Місько	2	Вывучыць адпаведны матэрыял і падрыхтаваць вусны адказ на тэму: Казачныя прыгоды ў кнізе «Прыйдзі, дзень-залацень!» П. Місько.	Вусная праверка атрыманых ведаў, кантрольныя пытанні
23.	Уладзімір Ліпскі	4	Вывучыць адпаведны матэрыял і падрыхтаваць вусны адказ на тэму: Пазнавальны і выхаваўчы патэнцыял кніг «Азбука жыцця» (2010), «Я тут жыву: дзецям пра Беларусь» (2008), «Свіцязянская русалка» (2009), «Вясёлка над Нёманам» (2011).	Вусная праверка атрыманых ведаў, кантрольныя пытанні
24.	Георгій Марчук	2	Вывучыць адпаведны матэрыял і падрыхтаваць вусны адказ на тэму: Мастацкая каштоўнасць, педагагічная накіраванасць казак, п'ес, навел. Агляд кнігі «Чужое багацце» (2012).	Вусная праверка атрыманых ведаў, кантрольныя пытанні
25.	Уладзімір Ягоўдзік	2	Вывучыць адпаведны матэрыял і падрыхтаваць вусны адказ на тэму: Тэма далёкага мінулага Беларусі ў гісторыка-пазнавальнай кнізе «Сем цудаў Беларусі» (1999).	Вусная праверка атрыманых ведаў, кантрольныя пытанні
26.	Дзіцячая літаратура на сучасным этапе: проза, паэзія, драматургія	6	Вывучыць адпаведны матэрыял і падрыхтаваць вусны адказ на тэму: Перыядычны друк для дзяцей. Часопіс «Вясёлка»	Вусная праверка атрыманых ведаў, кантрольныя пытанні
	УСЯГО	60		

ПЕРАЛІК РЕКАМЕНДАВАНЫХ СРОДКАЎ ДЫАГНОСТЫКІ КАМПЕТЭНЦЫЙ СТУДЭНТАЎ

Дыягностыка кампетэнцый можа праводзіцца ў розных формах.

У вуснай форме:

- гутарка;
- калёквіум;
- даклад на практычных занятках;
- прэзентацыя дзіцячых кніг, часопісаў;
- даклад на канферэнцыі;
- вусны залік.

У пісьмовай форме:

- тэст;
- рэферат;
- падрыхтоўка эсэ;
- напісанне рэцэнзіі;
- публікацыя артыкула;
- пісьмовы залік.

**ПРЫКЛАДНЫ ПЕРАЛІК ПЫТАННЯЎ ДА ЗАЛІКУ
ПА ВУЧЭБНАЙ ДЫСЦЫПЛІНЕ
«БЕЛАРУСКАЯ ДЗІЦЯЧАЯ ЛІТАРАТУРА»**

1. Дзіцячая літаратура як мастацтва слова. Спецыфіка літаратуры для дзяцей. Узроставая прыналежнасць дзіцячай кнігі. Беларускія пісьменнікі XIX – пачатку XX ст. пра выхаванне дзяцей сродкамі мастацкай літаратуры.

2. Вершаваныя жанры дзіцячага фальклору (калыханкі, забаўлянкі, заклічкі, прыгаворкі, песні, лічылкі, скорагаворкі, загадкі). Іх паходжанне, жанравыя асаблівасці, выкарыстанне ў педагагічна-выхаваўчай рабоце.

3. Вершаваныя жанры дзіцячага фальклору (калыханкі, пацешкі, лічылкі, загадкі, скорагаворкі) у апрацоўцы Васіля Віткі (зб. «Дударык», «Чытанка-маляванка», «Ладачкі-ладкі»). Асаблівасці паэтыкі твораў. Прачытаць верш на памяць.

4. Беларускія народныя казкі як жанр дзіцячай літаратуры. Іх класіфікацыя, паэтыка і стыль. Роля казак у жыцці народа, у выхаванні дзяцей.

5. Літаратура для дзяцей ??? ст. Значэнне твораў П. Багрыма, Ф. Багушэвіча, А.Гурыновіча ў развіцці беларускай дзіцячай літаратуры.

6. Першыя навучальныя кнігі «Беларускі лемантар» К. Каганца, «Першае чытанне для дзетак беларусаў» Цёткі. Іх структура, змест, асветніцкае і выхаваўчае значэнне.

7. Творы Цёткі пра лёс дзяцей («Сірата», «Міхаська»). Вобразы дзяцей у творах, раскрыццё ўнутранага свету дзяцей.

8. «Другое чытанне для дзяцей беларусаў» Якуба Коласа. Ідэйна-тэматычнае і жанравае багацце, гуманістычны пафас твораў чытанкі, уплыў на фарміраванне асобы дзіцяці.

9. Максім Багдановіч – дзецям. Ідэйны змест казкі «Мушка-зелянушка і камарык – насаты тварык». Фальклорныя традыцыі ў творы. Фарміраванне эстэтычнага густу юнага чытача.

10. Драматургія для дзяцей пачатку ?? ст. Казачны сюжэт п'есы К. Лейкі «Снатворны мак». Павучальны змест твора. Выяўленне гуманістычных ідэалаў аўтара. «Жывыя казкі для дзіцячага тэатру» А. Гаруна.

11. Беларуская дзіцячая літаратура 20–30-х гадоў ?? ст. Выданне беларускіх часопісаў, газет для дзяцей. Дыскусія пра казку.

12. Праблематыка твораў Янкі Купалы для дзяцей («Сын і маці», «У школу», «А зязюлька кукавала», «Песня і казка», «Мароз», «Бай», «Хлопчык і лётчык», «Дзіцячае» і інш.). Спалучэнне ў некаторых вершах мажорных інтанацый з рытарычнасцю. Прачытаць верш Янкі Купалы на памяць.

13. Жанр вершаванай казкі ў творчасці Якуба Коласа. Пазнавальна-выхаваўчае і эстэтычнае значэнне казкі «Рак-вусач». Роля твора ў фарміраванні маральных ідэалаў.

14. Тэма дзяцінства ў паэме Якуба Коласа «Міхасёвы прыгоды». Майстэрства пісьменніка: сюжэт, мастацкія дэталі, тропы. Функцыя пейзажных малюнкаў.

15. Дзіцячы свет у прозе Якуба Коласа (аповяданні «Дзеравеншчына», «Сірата Юрка», «У старых дубах», «Страшнае спатканне»). Асэнсаванне асаблівасцей дзіцячага светаўспрымання.

16. Пейзажныя вершы Якуба Коласа для дзяцей. Сатырычны верш «Савось-распуснік», уплыў на фарміраванне крытычных адносін да сваіх паводзін. Прачытаць верш Якуба Коласа на памяць.

17. Рэалістычныя аповяданні З. Бядулі пра лёс дзяцей «Малыя дрывасекі», «Велікодныя яйкі», «Дзе канец свету?», «Пяць лыжак заціркі» і інш. Глыбіня псіхалагічнага аналізу ў творах, уплыў на фарміраванне аналічнага мыслення.

18. Беларускі фальклор у творчасці З. Бядулі. Выхаваўчае значэнне казак «Скарб», «Музыка». Паэзія З. Бядулі для дзяцей: «Мае забавы», «Гаспадарка», «Дудачка», «Калыханка», «Сняжынкi» і інш. Гармонія чалавека і прыроды. Фарміраванне асноў экалагічнага выхавання.

19. Творчасць У. Дубоўкі для дзяцей. Гуманістычная накіраванасць, маральна-этычная праблематыка вершаваных казак «Як Сінячок да сонца лётаў», «Чые рукі прыгажэйшыя», «Хто дужэйшы?», «Цудоўная знаходка», «Як унук дзеду дапамог» і інш. Асаблівасці паэтыкі.

20. Маральна-этычная праблематыка казак У. Дубоўкі «Праўдзівы хлопчык», «Сквапныя мядзведзікі», «Пузыр, Саломіна і Лапаць», «Айога», «Вожыкаў суд», «Казка пра зачараваную Лілю», «Кветкі – Сонцавы дзеткі» і інш. Асаблівасці паэтыкі. Афарыстычныя выслоўі, іх павучальны сэнс.

21. Тэма «чалавек і прырода» ў прыгодніцкай аповесці У. Дубоўкі «Як Алік у тайзе заблудзіўся». Асаблівасці падачы пазнавальнага матэрыялу.

22. Жыццёвы і творчы шлях Янкі Маўра. Жанравая і тэматычная разнастайнасць творчасці. Аповяданні 20-х гг. аб лёсе дзяцей («Слёзы Тубі», «Лацароні», «Незвычайная прынада»). Роля ў фарміраванні гуманістычных ідэалаў.

23. Жанр прыгодніцкай аповесці ў творчасці Янкі Маўра («У краіне райскай птушкі», «Сын вады»). Засваенне традыцый сусветнай прыгодніцкай літаратуры. Выхаванне гуманістычных ідэалаў у творы.

24. Навукова-пазнавальная аповесць Янкі Маўра «Чалавек ідзе». Улік дзіцячага светаўспрымання пры выкладанні навуковых звестак.

25. Вобразы дзяцей у псіхалагічных аповяданнях Янкі Маўра 30-х гадоў і пасляваеннага часу «Шчасце», «Падарожжа вакол дома», «Максімка».

26. «Палескія рабінзоны» Янкі Маўра. Творчая распрацоўка сюжэта аповесці-падарожжаў. Раскрыццё асобы падлетка.

27. Жыццёвы і творчы шлях Алеся Якімовіча. Апрацоўка пісьменнікам беларускіх народных казак. Аналіз казак (зб. «Каток – залаты лабок», «Бацькаў дар», «З рога ўсяго многа», «Людзей слухай, а свой розум май»),

«Андрэй за ўсіх мудрэй»). Ідэйна-мастацкія вартасці казкі «Каваль Вярнідуб».

28. Тэматычная і жанравая разнастайнасць творчасці Эдзі Агняцвет (зб. «Мы сур'ёзныя, мы вясёлыя», «Ад зярнятка да вясёлкі», «Хто пачынае дзень?», «Пад сінім небасхілам» і інш.). Тэма аховы прыроды ў вершах (зб. «Рэчка, рэчанька мая», «Хай часцей смяюцца дзеці»). Выхаваўчае значэнне гумарыстычных вершаў (зб. «Доктар Смах»).

29. Творчасць Максіма Танка для дзяцей. Ідэя жыватворнай сілы мастацтва ў «Казцы пра Музыку». Народная легенда пра музыку ў апрацоўцы Я. Коласа, З. Бядулі, У. Дубоўкі і М. Танка. Услаўленне смеласці і самаахвярнасці ў казцы «Сказ пра Вяля».

30. Паэтычная апрацоўка Максімам Танкам народных казак «Конь і Леў», «Галінка і верабей», «Ехаў казачнік Бай», «Журавель і чапля» і інш., маральна-этычныя праблемы ў творах. Роля казак у выхаванні дзяцей.

31. Маральна-этычныя праблемы і прыёмы іх увасаблення ў казках Максіма Танка «Мухамор», «Жук і Слімак», «Казка пра Мядзведзя», «Сярод лясоў наднёманскіх» і інш., праблемы таварыскасці, сціпласці ў іх.

32. Спалучэнне рэальнага і неверагоднага, напаўненне традыцыйнага казачнага сюжэта сучасным зместам – «Быліна пра касмічнае падарожжа Мураша Бадзіні» Максіма Танка. Асаблівасці «Лемантара». Улік дзіцячага ўспрымання рэчаіснасці.

33. Прырода і дзеці ў творчасці С. Шушкевіча. Майстэрства паэта як казачніка. Вобразы беларускай фаўны і флоры як скразныя ў кнігах для дзяцей «Лясная калыханка», «Сарочы керамок», «Колькі кіпцікаў у кошкі», «Казёл на верталёце» і інш. Спалучэнне займальнасці і пазнавальнасці ў творах паэта.

34. Выхаваўчае значэнне апавяданняў Б. Сачанкі «Хлеб», «Кошык малін», «Насечка», «Бабка Адарка», В. Хомчанкі «Клава і Лянота», В. Гарбука «Горад без папугайчыкаў», «Не было б і сонца», М. Янчанкі «Хай заўжды будзе...».

35. Адзінства дзіцяці і прыроды ў апавяданнях Я. Брыля «Жыў-быў вожык», «Сняжок і Волечка», «Ліпа і клёнік», «Чым накармілі Мішутку?», П. Кавалёва «Жыві сабе, зайчык», В. Гарбука «Такіх кветак не бывае», П. Рунца «Лёнева таполька». Развіццё пачуцця адказнасці за навакольны свет.

36. Жанр вершаванай казкі ў творчасці Васіля Віткі. Творчае выкарыстанне народных матываў, сюжэтаў, вобразаў, моўна-выяўленчых сродкаў у казках «Вавёрчына гора», «Буслінае лета», «Азбука Васі Вясёлкіна», «Казкі і краскі», «Дударык» і інш. Гісторыя напісання казак.

37. Майстэрства Васіля Віткі як апавядальніка. Маральна-этычная праблематыка твораў «Трывога ў Ельнічах», «Стасева падарожжа», «Абнова», «Зайчык-вадалаз», «Першая пяцёрка». Вобразы дзяцей у іх.

38. Васіль Вітка аб праблемах выхавання дзяцей у кнігах «Дзеці і мы», «Урокі», «Азбука душы», «Дом, дзе жывуць словы». Васіль Вітка і ідэі наватарскай педагогікі. Агляд кнігі «Урокі роднага слова».

39. Гуманістычныя матывы творчасці Алены Васілевіч. Вобразы дзяцей, раскрыццё іх унутранага свету ў апавяданнях «Вернісаж», «Сябры», «Геша», «Браты-артысты», «Бабуліны кватаранты», «Калінавая рукавічка».

40. Фальклорныя матывы і жанры ў паэзіі Ніла Гілевіча (зб. «Сіні домік, сіні дом», «Загадкі»). Свет прыроды і дзяцінства ў вершах «Вітаю вясну», «Калі рана ўстанеш», «Дождж-грыбасей», «Добры чалавек», «Казачная зямля» і інш. (зб. «Шчаслівыя хвіліны»). Прачытаць верш на памяць.

41. У. Караткевіч – казачнік («Жабкі і чарапах», «Кацёл з каменьчыкамі» і інш.). Народныя ідэалы дабрыні, сумленнасці, адказнасці за свае ўчынкi.

42. Народныя ідэалы дабрыні, сумленнасці, прыгажосці ў вершах, казках Васіля Зуёнка (кн. «Хата, поўная гасцей», «Сонечны клубочак», «Рэха»).

43. Жанравая і тэматычная разнастайнасць паэзіі Уладзіміра Карызны, Авяр'яна Дзеружынскага, Міколы Чарняўскага, Міхася Пазнякова, Віктара Гардзея, Уладзіміра Паўлава для дзяцей. Верш на памяць (на выбар). Фарміраванне асобы дзіцяці з дапамогай вершаванага слова.

44. Навукова-пазнавальная літаратура для дзяцей. Краязнаўчыя кнігі В. Вольскага «Падарожжа па краіне беларусаў», «Палессе», У. Караткевіча «Зямля пад белымі крыламі». Цыклы прыродазнаўчых нарысаў «Па лясных сцежках», «У лясках над Бярозай», «Месяц за месяцам». Сінтэз навуковага і займальнага, фарміраванне грамадска-патрыятычных пачуццяў.

45. Наватарскія пошукі А. Вольскага ў галіне тэм і жанраў. Аналіз кніг «Чарнічка», «Лясныя мастакі», «Еду ў госці да слана», «Карусель», «Адэльчыны ручнікі». Спалучэнне паэзіі, прозы і драматургіі ў творах А. Вольскага.

46. Свет дзяцінства ў апавяданнях У. Ліпскага (зб. «Рыгоркавы прыгоды», «Марынчына казка», «Каралева белых прынцэс» і інш.). Псіхалагізм, жыццёнасць сітуацый, адметнасць вобразаў.

47. Арыгінальныя сюжэты, казачная плынь, прыгодніцкія элементы ў аповесцях У. Ліпскага. Элементы гульні ў казцы-забаўлянцы «Вясёлая азбука».

48. Жанравая разнастайнасць паэзіі Р. Барадуліна (вершы, калыханкі, пацешкі, жарты, скорогаворкі, лічылкі, задачкі, загадкі, казкі). Прыёмы стварэння займальнасці твораў. Асаблівасці азбук «Азбука не забаўка», «Азбука – вясёлы вулей». Прачытаць верш на памяць.

49. Выхаваўчы патэнцыял апавяданняў П. Місько «Добры чалавек», «Лясныя дарункі» і інш. Пазнавальны характар і паэтыка аповесцяў П. Місько «Прыгоды Бульбобаў», «Эрпіды на планеце Зямля», «Навасёлы».

50. Зварот да вядомых фальклорных сюжэтаў, матываў, вобразаў, пераасэнсаванне іх у п'есах-казках У. Ягоўдзіка, П. Васючэнкі і інш. Выкарыстанне сюжэтна-кампазіцыйных прыцыпаў будовы народнай казкі, шырокае ўжыванне рэалій сучаснай рэчаіснасці.

51. Жанравая і тэматычная разнастайнасць паэзіі для дзяцей на сучасным этапе. Прачытаць верш на памяць.

52. Сучасная літаратурная казка і яе асаблівасці, роля ў фарміраванні маральных ідэалаў.

53. Тэма «дзеці і вайна» ў беларускай дзіцячай літаратуры. Творчасць пісьменнікаў – «дзяцей вайны»: Б. Сачанкі, І. Сяркова, В. Казько.

54. Жанр фантастычнай аповесці ў творчасці Р. Баравіковай («Казкі астранаўта» і інш.), спалучэнне пазнавальнага і казачнага.

55. Раскрыццё праблемы фарміравання асобы маладога чалавека ў сучаснай прозе (А. Бадак «Адзінокі васьмікласнік хоча пазнаёміцца...», кніга В. Гапеева «Урокі першага каханя», А. Жвалеўскі, Я. Пастэрнак «Сіямцы»).

56. Развіццё жанра казкі ў сучаснай літаратуры (П. Місько «Прыйдзі дзень-залацень...», У. Ягоўдзік «Медзяны дзядок», К. Хадасевіч-Лісавая «Таямніца незвычайнай школы» і інш.).

57. Творы І. Навуменкі «Вайна ля Цітавай копанкі», В. Гапеева «Ведзьміна Тоня» як раскрыццё праблем сучаснасці, іх уплыва на дзяцей.

58. Важнасць выбару для фарміравання будучыні паводле кніг Я. Хвалея «Прынцэса тусоўкі», А. Жвалеўскі, Я. Пастэрнак «Охота на васіліска».

59. Раскрыццё ўнутранага свету падлеткаў, уплыў дзіцячага вопыту на іх паводзіны ў творы В. Гапеева «Мая мілая ведзьма».

60. Перыядычны друк для дзяцей на сучасным этапе. Агляд часопіса «Вясёлка»: асноўныя рубрыкі, тэматыка, жанравая разнастайнасць твораў сучасных пісьменнікаў

КРЫТЭРЫІ АЦЭНКІ ВЫНІКАЎ ВУЧЭБНАЙ ДЗЕЙНАСЦІ

10 (дзес'яць) балаў, залічана:

сістэматызаванья, глыбокія і поўныя веды па ўсіх раздзелах вучэбнай праграмы ўстанова вышэйшай адукацыі па вучэбнай дысцыпліне, а таксама па асноўных пытаннях, якія выходзяць за яе межы;

дакладнае выкарыстанне навуковай тэрміналогіі (у тым ліку на замежнай мове), пісьменны, лагічна правільны выклад адказу на пытанні;

бездакорнае валоданне інструментарыем вучэбнай дысцыпліны, уменне яго эфектыўна выкарыстоўваць пры пастаноўцы і вырашэнні навуковых і прафесійных задач;

выяўленая здольнасць самастойна і творча вырашаць складаныя праблемы ў нестандартнай сітуацыі;

поўнае і глыбокае засваенне асноўнай і дадатковай літаратуры па вывучаемай вучэбнай дысцыпліне;

уменне вольна арыентавацца ў тэорыях, канцэпцыях і кірунках па вывучаемай вучэбнай дысцыпліне і даваць ім аналітычную ацэнку, выкарыстоўваць навуковыя дасягненні іншых дысцыплін;

творчая самастойная праца на практычных, лабараторных занятках, актыўны творчы ўдзел у групавых абмеркаваннях, высокі ўзровень культуры выканання заданняў.

9 (дзев'яць) балаў, залічана:

сістэматызаванья, глыбокія і поўныя веды па ўсіх раздзелах вучэбнай праграмы ўстанова вышэйшай адукацыі па вучэбнай дысцыпліне;

дакладнае выкарыстанне навуковай тэрміналогіі (у тым ліку на замежнай мове), пісьменны, лагічна правільны выклад адказу на пытанні;

валоданне інструментарыем вучэбнай дысцыпліны, уменне яго эфектыўна выкарыстоўваць пры пастаноўцы і вырашэнні навуковых і прафесійных задач;

здольнасць самастойна і творча вырашаць складаныя праблемы ў нестандартнай сітуацыі ў межах вучэбнай праграмы ўстанова вышэйшай адукацыі па вучэбнай дысцыпліне;

поўнае засваенне асноўнай і дадатковай літаратуры, рэкамендаванай вучэбнай праграмай ўстанова вышэйшай адукацыі па вывучаемай вучэбнай дысцыпліне;

уменне арыентавацца ў тэорыях, канцэпцыях і кірунках па вывучаемай вучэбнай дысцыпліне і даваць ім аналітычную ацэнку;

сістэматычная, актыўная самастойная праца на практычных, лабараторных занятках, творчы ўдзел у групавых абмеркаваннях, высокі ўзровень культуры выканання заданняў.

8 (восем) балаў, залічана:

сістэматызаванья, глыбокія і поўныя веды па ўсіх раздзелах вучэбнай праграмы ўстанова вышэйшай адукацыі па вучэбнай дысцыпліне ў аб'ёме вучэбнай праграмы ўстанова вышэйшай адукацыі па вучэбнай дысцыпліне;

выкарыстанне навуковай тэрміналогіі (у тым ліку на замежнай мове), пісьменны, лагічна правільны выклад адказу на пытанні, уменне рабіць абгрунтаваныя высновы і абагульненні;

валоданне інструментарыем вучэбнай дысцыпліны (метадамі комплекснага аналізу, тэхнікай інфармацыйных тэхналогій), уменне яго выкарыстоўваць пры пастаноўцы і вырашэнні навуковых і прафесійных задач;

здольнасць самастойна вырашаць складаныя праблемы ў межах вучэбнай праграмы ўстанова вышэйшай адукацыі па вучэбнай дысцыпліне;

засваенне асноўнай і дадатковай літаратуры, рэкамендаванай вучэбнай праграмай ўстанова вышэйшай адукацыі па вучэбнай дысцыпліне;

уменне арыентавацца ў тэорыях, канцэпцыях і кірунках па вивучаемай вучэбнай дысцыпліне і даваць ім аналітычную ацэнку;

актыўная самастойная праца на практычных, лабараторных занятках, сістэматычны ўдзел у групавых абмеркаваннях, высокі ўзровень культуры выканання заданняў.

7 (сем) балаў, залічана:

сістэматызаваныя, глыбокія і поўныя веды па ўсіх раздзелах вучэбнай праграмы ўстанова вышэйшай адукацыі па вучэбнай дысцыпліне;

выкарыстанне навуковай тэрміналогіі (у тым ліку на замежнай мове), пісьменны, лагічна правільны выклад адказу на пытанні, уменне рабіць абгрунтаваныя высновы і абагульненні;

валоданне інструментарыем вучэбнай дысцыпліны, уменне яго выкарыстоўваць пры пастаноўцы і вырашэнні навуковых і прафесійных задач;

вольнае валоданне тыповымі рашэннямі ў рамках вучэбнай праграмы ўстанова вышэйшай адукацыі па вучэбнай дысцыпліне, засваенне асноўнай і дадатковай літаратуры, рэкамендаванай вучэбнай праграмай ўстанова вышэйшай адукацыі па вучэбнай дысцыпліне;

уменне арыентавацца ў асноўных тэорыях, канцэпцыях і кірунках па вивучаемай вучэбнай дысцыпліне і даваць ім аналітычную ацэнку;

самастойная праца на практычных, лабараторных занятках, удзел у групавых абмеркаваннях, высокі ўзровень культуры выканання заданняў.

6 (шэсць) балаў, залічана:

дастаткова поўныя і сістэматызаваныя веды ў аб'ёме вучэбнай праграмы ўстанова вышэйшай адукацыі па вучэбнай дысцыпліне;

выкарыстанне неабходнай навуковай тэрміналогіі, пісьменны, лагічна правільны выклад адказу на пытанні, уменне рабіць абагульненні і абгрунтаваныя высновы;

валоданне інструментарыем вучэбнай дысцыпліны, уменне яго выкарыстоўваць пры вырашэнні вучэбных і прафесійных задач;

здольнасць самастойна выкарыстоўваць тыповыя рашэнні ў межах вучэбнай праграмы ўстанова вышэйшай адукацыі па вучэбнай дысцыпліне;

засваенне асноўнай літаратуры, рэкамендаванай вучэбнай праграмай установы вышэйшай адукацыі па вучэбнай дысцыпліне;

уменне арыентавацца ў базавых тэорыях, канцэпцыях і кірунках па вывучаемай дысцыпліне і даваць ім параўнальную ацэнку;

актыўная самастойная праца на практычных, лабараторных занятках, перыядычны ўдзел у групавых абмеркаваннях, высокі ўзровень культуры выканання заданняў.

5 (пяць) балаў, залічана:

дастатковыя веды ў аб'ёме вучэбнай праграмы ўстановы вышэйшай адукацыі па вучэбнай дысцыпліне;

выкарыстанне навуковай тэрміналогіі, пісьменны, лагічна правільны выклад адказу на пытанні, уменне рабіць высновы;

валоданне інструментарыем вучэбнай дысцыпліны, уменне яго выкарыстоўваць пры вырашэнні вучэбных і прафесійных задач;

здольнасць самастойна выкарыстоўваць тыпавыя рашэнні ў межах вучэбнай праграмы ўстановы вышэйшай адукацыі па вучэбнай дысцыпліне;

засваенне асноўнай літаратуры, рэкамендаванай вучэбнай праграмай установы вышэйшай адукацыі па вучэбнай дысцыпліне;

уменне арыентавацца ў базавых тэорыях, канцэпцыях і кірунках па вывучаемай вучэбнай дысцыпліне і даваць ім параўнальную ацэнку;

самастойная праца на практычных, лабараторных занятках, фрагментарны ўдзел у групавых абмеркаваннях, дастатковы ўзровень культуры выканання заданняў.

4 (чатыры) балы, залічана:

дастатковы аб'ём ведаў у межах адукацыйнага стандарту вышэйшай адукацыі;

засваенне асноўнай літаратуры, рэкамендаванай вучэбнай праграмай установы вышэйшай адукацыі па вучэбнай дысцыпліне;

выкарыстанне навуковай тэрміналогіі, лагічны выклад адказу на пытанні, уменне рабіць высновы без істотных памылак;

валоданне інструментарыем вучэбнай дысцыпліны, уменне яго выкарыстоўваць пры вырашэнні стандартных (тыпавых) задач;

уменне пад кіраўніцтвам выкладчыка вырашаць стандартныя (тыпавыя) задачы;

уменне арыентавацца ў асноўных тэорыях, канцэпцыях і кірунках па вывучаемай вучэбнай дысцыпліне і даваць ім ацэнку;

праца пад кіраўніцтвам выкладчыка на практычных, лабараторных занятках, дапушчальны ўзровень культуры выканання заданняў.

3 (тры) балы, не залічана:

недастаткова поўны аб'ём ведаў у рамках адукацыйнага стандарту вышэйшай адукацыі;

веданне часткі асноўнай літаратуры, рэкамендаванай вучэбнай праграмай установы вышэйшай адукацыі па вучэбнай дысцыпліне;

выкарыстанне навуковай тэрміналогіі, выклад адказу на пытанні з істотнымі, лагічнымі памылкамі;

слабое валоданне інструментарыем вучэбнай дысцыпліны, некампетэнтнасць пры вырашэнні стандартных (тыпавых) задач;

няўменне арыентавацца ў асноўных тэорыях, канцэпцыях і кірунках па вывучаемай вучэбнай дысцыпліне;

пасіўнасць на практычных і лабараторных занятках, нізкі ўзровень культуры выканання заданняў.

2 (два) балы, не залічана:

фрагментарныя веды ў рамках адукацыйнага стандарту вышэйшай адукацыі;

веды асобных літаратурных крыніц, рэкамендаваных вучэбнай праграмай установы вышэйшай адукацыі па вучэбнай дысцыпліне;

няўменне выкарыстоўваць навуковую тэрміналогію вучэбнай дысцыпліны, наяўнасць у адказе грубых, лагічных памылак;

пасіўнасць на практычных і лабараторных занятках, нізкі ўзровень культуры выканання заданняў.

1 (адзін) бал, не залічана:

адсутнасць ведаў (і кампетэнцый) у рамках адукацыйнага стандарту вышэйшай адукацыі, адмова ад адказу, адсутнасць на атэстацыі без уважлівай прычыны.

ПРАТАКОЛ УЗГАДНЕННЯ ВУЧЭБНАЙ ПРАГРАМЫ

па вивучаемай дысцыпліне
з іншымі дысцыплінамі спецыяльнасці

Назва вучэбнай дысцыпліны, вивучэнне якой звязана з дысцыплінай рабочай праграмы	Кафедра, якая забяспечвае вивучэнне гэтай дысцыпліны	Прапановы кафедры аб зменах у змесце рабочай праграмы	Рашэнне, прынятае кафедрай, якая распрацавала вучэбную праграму (з указаннем даты і нумара пратакола)
«Вусная народная творчасць»	кафедра беларускай і замежнай літаратуры	Звярнуць увагу на фальклорныя жанры для дзяцей і іх адметнасць	пратакол № 8 ад 25.03.2024
«Уводзіны ў літаратуразнаўства»	кафедра беларускай і замежнай літаратуры	Звярнуць увагу на новыя жанры і жанравыя формы «Дзіцячай літаратуры»	пратакол № 8 ад 25.03.2024